

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
Univerzitetnega programa

VLOGA IN POMEN DRŽAVNIH POMOČI V ČASU GLOBALNE KRIZE

Kandidatka: Alenka Pišljar
Številka indeksa: 33028
Mentorica: dr. Maja Klun

Ljubljana, februar 2010

POVZETEK

Namen diplomske naloge je predstaviti politiko državnih pomoči v Sloveniji in EU v času globalne ekonomske krize. Kazalci gospodarske krize v državnih pomočeh so se pričeli pojavljati že v letu 2008. Tako so morale institucije EU in Vlada RS začeti na hitro sprejemati nova pravila, z namenom hitrega odziva na nastalo gospodarsko situacijo. Da bi lažje razumeli nastalo situacijo, je nujno potrebno opredeliti trend dodeljevanja državnih pomoči v EU in Sloveniji v zadnjih letih. Za začetek bom opredelila pravno ureditev državnih pomoči v EU in Sloveniji. Nadalje se bom natančneje poglobila v Enajsto poročilo o državnih pomočeh za obdobje 2006-2008, ki ga izdaja Ministrstvo za finance, ter odziv institucij EU in Vlade RS na finančno krizo na področju državnih pomoči. Evropska komisija in posledično Vlada RS sta bili prisiljeni sprejemati začasne ukrepe na področju državnih pomoči. Cilj teh začasnih ukrepov je povečati prožnost državnih pomoči in hkrati zagotoviti, da jih ne omejuje konkurenca. Vlada RS je sprejela paket ukrepov za odziv na nastalo situacijo. Glede na to, da je sistem državnih pomoči zelo obsežen, sem se poglobila v kategorijo horizontalnih državnih pomoči, in sicer pomoči malim in srednje velikim podjetjem. Predstavljeni bodo vsi najpomembnejši ukrepi za spodbujanje delovanja malih in srednje velikih podjetij v RS. Zaključila bom z odzivi slovenskih podjetij na učinkovitost spodbud, ki so namenjeni tem podjetjem.

KLJUČNE BESEDE:

Državna pomoč

Globalna kriza

Poročilo o državnih pomočeh

Mala in srednje velika podjetja

Protikrizni ukrepi

ABSTRACT

The purpose of the graduate thesis is to present the policy of state aid in Slovenia and in the EU during the global financial crisis. In state aid, the first signs of the economic crisis were already present in 2008. For this reason, the EU institutions and the Government of the RS had to adopt new measures in order to react fast on the present situation. For a better comprehension of the economic situation created, it is necessary to define the trend of granting state aid in the EU and in Slovenia in the past few years. First the legal arrangements of state aids in the EU and in Slovenia will be defined. I will thoroughly examine the Eleventh State Aid Survey for the period of 2006-2008, that was edited by Ministry of Finance, and the response of EU Institutions and the Government of the RS to financial crisis in the field of state aid. The European Commission and consequently the Government of the RS were forced to adopt temporary measures for state aid. The aim of temporary measures is to make state aid more accessible and ensure at the same time that it is not limited by the competition. The government of the RS has adopted the measures as a response on the situation. As the system of state aid is very complex, I examined the category of horizontal aid, more precisely the aid for small and medium companies. All the important measures for the promotion of the functioning of the small and medium companies in RS will be presented. I will conclude with the responses of Slovene companies on the effectiveness of such promotion.

KEY WORDS:

State Aid

Global crisis

Survey on state aid

Small and medium companies

Anti-crisis measures

KAZALO

POVZETEK	ii
ABSTRACT	iii
1 UVOD	1
2 PRAVNA UREDITEV DRŽAVNIH POMOČI V EU IN SLOVENIJI.....	3
2.1 TEMELJNA PRAVILA DRŽAVNIH POMOČI V EU	3
2.1.1 Pravna ureditev državnih pomoči v EU.....	3
2.1.2 Cilj državnih pomoči v EU	4
2.2 PRAVNA UREDITEV SISTEMA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI	5
2.2.1 Poročila o državnih pomočeh v Sloveniji.....	7
2.2.1.1 Horizontalne državne pomoči	8
2.2.1.2 Regionalne državne pomoči	8
2.2.1.3 Sektorske državne pomoči	9
2.2.2 Instrumenti državnih pomoči z vidika stroškov države.....	9
2.2.3 Analiza poročila o državnih pomočeh za leta 2006, 2007 in 2008.....	10
2.3 OBSEG DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČI V ODBOBU 2006-2008 V SLOVENIJI ..	11
2.3.1 Pregled državnih pomoči po kategorijah	12
2.3.2 Obseg državnih pomoči po statističnih regijah.....	13
2.3.2.1 Državna pomoč v sektorju industrija in storitve	15
2.3.3 Obseg in struktura horizontalnih državnih pomoči	15
2.3.4 Pomoči dodeljene po pravilu <i>de minimis</i>	19
3 FINANČNA KRIZA, NJEN VPLIV NA REALNO GOSPODARSTVO IN POTREBA PO	
ZAČASNIH UKREPIH	20
3.1 ODZIV EU NA GLOBALNO KRIZO.....	20
3.2 POTREBA PO ZAČASNIH UKREPIH DRŽAVNE POMOČI NA NIVOJU EU	21
3.2.1 Možne državne pomoči v okviru obstoječih instrumentov	21
3.2.2 Novo sprejeta pravila na področju državnih pomoči v EU ob nastopu globalne	
krize	23
3.2.2.1 Združljiva omejena raven pomoči.....	23
3.2.2.2 Pomoč v obliki poroštev.....	24
3.2.2.3 Pomoč v obliki subvencionirane obrestne mere	24
3.2.2.4 Pomoč za proizvodnjo zelenih izdelkov	25
3.2.2.5 Ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom	26
3.3 KRIZA V SLOVENIJI	26
3.3.1 Izmerjeni kazalci krize v letu 2008 in 2009 v RS	26
3.3.1.1 Kazalci v letu 2008	26
3.3.1.2 Kazalci v letu 2009	28
3.3.2 Odziv slovenske vlade na krizo v RS	29
3.4 UKREPI VLADE RS ZA SPODBUJANJE KONKURENČNOSTI MALIH IN SREDNJE	
VELIKIH PODJETIJ V ČASU GLOBALNE KRIZE	29
3.4.1 Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP	30

3.4.2	Ukrepi za spodbujanje razvoja MSP	32
3.4.3	Državne pomoči dodeljene preko Slovenskega podjetniškega sklada - SPS...	36
3.4.4	Spodbujanje MSP z zagotavljanjem lastniških in dolžniških finančnih virov ...	37
3.4.4.1	Lastniški finančni vir	38
3.4.4.2	Dolžniški finančni vir.....	38
4	UPRAVIČENOST IN ODZIV NA DRŽAVNE POMOČI MSP	40
5	ZAKLJUČEK	42
	LITERATURA	44
	VIRI	45
	KAZALO TABEL.....	47
	KAZALO SLIK	47
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	48

1 UVOD

Namen diplomske naloge je predstaviti politiko državnih pomoči v Sloveniji in EU v času globalne ekonomske krize. Kazalci gospodarske krize v državnih pomočeh so se pričeli pojavljati že v letu 2008. Tako so morale institucije EU in Vlada RS začeti na hitro sprejemati nova pravila, z namenom hitrega odziva na nastalo gospodarsko situacijo. Da bi lažje razumeli nastalo situacijo, je nujno potrebno opredeliti trend dodeljevanja državnih pomoči v EU in Sloveniji v zadnjih letih.

Pri izdelavi diplomske naloge sem uporabila različne metode raziskovanja in obdelave. Uporabljena je metoda deskriptivnega opisovanja. S to metodo sem na kratko opredelila pravila o državnih pomočeh. Uporabljena je tudi statistično analitična metoda pri analizi podatkov o državnih pomočeh, zajetih v Enajstem poročilu o državnih pomočeh. Glede na to, da je tema dokaj aktualna, sem večino podatkov pridobila s pomočjo internetnih virov, saj literature o tej problematiki še ni veliko. Predvsem sem črpala podatke iz raznih poročil, sklepov, uredb in zakonov institucij Vlade RS. S tem sem vključila tudi metodo študija ustrezne aktualne literature. V zaključnem delu sledi nekakšen perspektivno analitičen presek o spoznanju obravnavane tematike.

V prvem poglavju opredeljujem pravno ureditev državnih pomoči v EU in Sloveniji. Predstavila sem temeljna pravila državnih pomoči tako v EU kot v Sloveniji in pričakovane cilje državnih pomoči. Nadalje obsežnejše opredeljujem analizo obsega in strukturo državnih pomoči, zajetih v Enajstem poročilu o državnih pomočeh za leta 2006, 2007 in 2008 v RS. Izvzela in obravnavala sem predvsem tiste državne pomoči, pri katerih je najbolj viden vpliv delovanja globalne krize v zadnjih letih. V tem poglavju sem na kratko opisala instrumente državnih pomoči, razvrstitev državnih pomoči po kategorijah, po statističnih regijah in opredelitev pravila *de minimis*.

Drugo poglavje se v celoti nanaša na odziv institucij EU in Vlade RS na finančno krizo. Evropska komisija in posledično Vlada RS sta bili prisiljeni sprejemati začasne ukrepe na področju državnih pomoči. Cilj teh začasnih ukrepov je povečati prožnost državnih pomoči in hkrati zagotoviti, da jih ne omejuje konkurenca. Opisane so možne državne pomoči v okviru obstoječih instrumentov, ki se jih države članice EU lahko poslužujejo, z namenom hitrega odziva na nastalo situacijo. Institucije EU pa so bile primorane sprejeti še mnogo novih pravil na področju državnih pomoči v EU, časovno imajo vse rok nekje do konca leta 2010. Nova pravila so sprejeta za področje: poroštev, subvencioniranih obrestnih mer, pomoči za proizvodnjo zelenih izdelkov, rizični kapital. Obseg in struktura državnih pomoči v RS se je pričela spreminjati v letu 2008, kar kaže na dogajanje na trgu. V poročilu, ki ga izdaja Ministrstvo za finance je razvidno, da so se v zadnjem četrtletju leta 2008 skoraj vsi makroekonomski kazalci znižali. Prvi kazalec je BDP, ki se

je prvič po letu 1993 zmanjšal, posledično še gospodarska rast in izvoz blaga. Najbolj se je znižala dodana vrednost v predelovalni dejavnosti, sledijo gradbeništvo in nepremičnine. Prvi vplivi na zaposlenost se kažejo v mesecu decembru leta 2008, ko so se začeli prvi vali odpuščanj.

V nadaljevanju skušam strniti najpomembnejše odzive Vlade RS na nastalo situacijo. Vlada je sprejela in še sprejema pakete ukrepov za odziv na finančno krizo. Glede na to, da je sistem državnih pomoči zelo obsežen, se v zadnjem poglavju osredotočim na kategorijo horizontalnih državnih pomoči, in sicer pomoči malim in srednje velikim podjetjem (v nadaljevanju MSP). Podrobneje sem opredelila ukrepe za spodbujanje delovanja MSP, ker smatram, da so temelj socialne trdnosti v vsaki državi in temelj gospodarskega zagona. Vlada RS je izdala ukrep poenostavitve že obstoječih pravil državnih pomoči. Izpostavila sem pravila na področju sofinanciranja nakupa nove tehnološke opreme, garancije za kredite, individualna poročstva, subvencioniranje polnega delovnega časa, vračila DDV, plačila akontacije davka itd.

Državne pomoči za MSP se dodeljujejo preko Slovenskega podjetniškega Sklada (v nadaljevanju SPS), ki ga je ustanovila Vlada RS. Opredelila sem pravila o državnih pomočeh za MSP. Velik problem MSP je v primanjkovanju lastniških sredstev za svoje financiranje v zgodnjih fazah razvoja. Država je zagotovila sredstva za spodbujanje financiranja z dolžniškimi in lastniškimi viri. Na koncu povzamem mnenja družbe o učinkovitosti spodbud, ki so namenjene MSP.

2 PRAVNA UREDITEV DRŽAVNIH POMOČI V EU IN SLOVENIJI

2.1 TEMELJNA PRAVILA DRŽAVNIH POMOČI V EU

Oblikovanje politike državne pomoči so narekovale razmere na evropskem in svetovnih trgih. Temeljno načelo, na katerem temelji zgradba EU, je zagotavljanje in varovanje proste konkurence.

Pravna podlaga za politiko državnih pomoči EU je opredeljena v dveh pogodbah. Leta 1951 je bila podpisana pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, leta 1957 pa še pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti. Obe pogodbi vsebujeta osnovna izhodišča o državnih pomočeh, natančnejša pravila pa so se razvijala postopoma in se še dograjujejo. Osnovna opredelitev državnih pomoči v EU izhaja iz določila prvega odstavka 87. člena pogodbe Evropske skupnosti, sprejete v Amsterdamu leta 1999 (Murn, 2002a, str. 94).

Državne pomoči so izdatki in zmanjšani prejemki države oziroma občine, ki pomenijo korist za prejemnika pomoči in mu tako zagotavljajo prednost pred konkurenti ter vplivajo na trg med državami članicami. Namenjeni so za financiranje in sofinanciranje programov v subjektih, ki se ukvarjajo s tržno proizvodnjo blaga in storitev, z namenom zagotavljanja določene konkurenčne prednosti, kot to opredeljuje 87. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 8).

Konkretno prakso je s svojimi odločitvami izoblikovalo Evropsko sodišče, Evropska komisija pa predvsem preko objave pravil o dodeljevanju državnih pomoči oziroma meril, ki natančneje in vnaprej določajo, katere državne pomoči so dopustne (Polšak, 2003, str. 1).

2.1.1 Pravna ureditev državnih pomoči v EU

Državne pomoči so okvirno urejene v Pogodbi o evropski skupnosti (PES), in sicer v poglavju Konkurenčna prednost v določbah 87. – 89. člena.

Državne pomoči dodeljujejo države članice v skladu z nacionalnim pravom. Pravo Evropske skupnosti neposredno ne določa vsebine nacionalnih določb o državnih pomočeh, zato vsaka država članica sama določi tako okoliščine, v katerih lahko dodeli pomoč, kot tudi osebe, katerim bo pomoč dodeljena.

Državne pomoči lahko splošno delimo po **namenih ali ciljih** (regionalne, sektorske in horizontalne), **po njihovi naravi** (pomoči za prenovo, reševanje, redno poslovanje in podobno), **po instrumentih**, ki jih država uporabi pri dodeljevanju pomoči (dotacije, garancije, posojila pod ugodnimi pogoji,..) (Repas, 2004, str. 529).

Danes je dajatev opredeljena kot državna pomoč, če zadošča pogojem opredeljenim v 1. členu PES (Murn, 2002a, str. 21):

- Da gre za pomoč, ki v bistvu zmanjšuje normalne stroške poslovanja prejemniku.
- Pomoč mora dati država iz državnih virov, ki so lahko neposredni ali posredni.
- Vplivati mora na trgovino in konkurenco med državami članicam EU, če vpliva le na konkurenco in trgovino znotraj države članice, potem to ni državna pomoč.
- Pomoč mora biti namenjena določenemu podjetju.

Za izvajanje politike državnih pomoči imajo države na voljo več različnih instrumentov, ki so razvrščeni v štiri skupine (Urad vlade za informiranje, 2.6.2003):

- Pomoči, ki so v celoti prenesene uporabnikom (dotacije in davčne oprostitve).
- Finančni prenosi v obliki kapitalskih naložb.
- Prenosi s prihrankom obresti, kot so ugodna posojila in davčne odložitve.
- Jamstva.

Najpogostejša finančna oblika državnih pomoči v Evropski uniji je dotacija, pomoč pa se lahko dodeli še v obliki subvencij obresti, odpisa dolgov, davčnih oprostitev, izjem in olajšav, v obliki poroštev, kapitalskih naložb, in v drugih oblikah. Poleg finančnih oblik državnih pomoči, so tudi nefinančne oblike državnih pomoči, ki jih predstavljajo predvsem različne zaščitne politike in administrativni ukrepi kot so licence, koncesije, omejitve tujih vlaganj ipd. (Murn, 2002b, str. 18).

2.1.2 Cilj državnih pomoči v EU

Glavni namen dodeljevanja pomoči v čedalje bolj izobraženi globalizaciji in boju za gospodarsko premoč je zagotoviti večji gospodarski potencial Evrope kot celote in združevanju razvojnih potencialov, ki lahko pripomorejo k večji gospodarski rasti, manjšanju socialnih in ekonomskih razlik med državami.

Evropski svet je v Lizboni in kasneje tudi v Stockholmu poudaril nujnost zmanjševanja državnih pomoči. Evropa mora postati bolj konkurenčna, povečati mora produktivnost in zagotoviti trajnostno rast z več in boljšimi zaposlitvami ter večjo socialno kohezijo. Ti cilji naj bi bili doseženi tudi z zniževanjem ravni državnih pomoči. Državna pomoč namreč lahko ogroža nemoteno delovanje notranjega trga. V mnogih primerih dodeljevanje državnih pomoči celo zmanjšuje gospodarsko blaginjo in oslabi vzpodbude za izboljšanje uspešnosti v podjetjih. Pomoč tako povzroči manj učinkovito možnost preživetja podjetja, zavlačevanje strukturnih sprememb, hkrati pa ovira rast produktivnosti in konkurenčnosti podjetja (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 6).

Pričakuje se, da bodo posojila, ki jih zagotovi država kot državno pomoč, vrnjena. Vendar vedno ni tako. Dejansko državna posojila in garancije predstavljajo tri vrste stroškov (Greer, 1993, str. 531):

- Ekonomski stroški. Državna posojila jemljejo sredstva drugim potencialnim posojilojemalcem. Tisti, ki ne dobijo ugodnega državnega posojila, bi lahko proizvedli več in bolj povečali ekonomsko blaginjo, kot prejemniki državnih pomoči.
- Začetni fiskalni stroški. Okrepljene kreditne aktivnosti države povzročijo zvišanje obrestnih mer, po katerih si država lahko sposoja denar. Posledično se poveča javni dolg, kar pa predstavlja nove obremenitve za davkoplačevalce zaradi servisiranja dolga.
- Končni fiskalni stroški. K tem stroškom spadajo administrativni stroški, ki nastopijo pri jamčenju in posojanju, ter stroški, ki nastanejo v primerih, ko posojilojemalec dolga ne vrne.

2.2 PРАВNA UREDITEV SISTEMA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI

S podpisom pridružitvenega sporazuma k Evropski skupnosti se je Republika Slovenija zavezala k prilagoditvi področja državnih pomoči pravnemu redu urejanja pravil, dodeljevanja pomoči in nadzora nad njimi, kot to velja v Evropski uniji.

Slovenija je morala izoblikovati jasno in pregledno zakonodajo na področju državnih pomoči in drugih nalog, povezanih z zagotavljanjem preglednosti njihovega dodeljevanja, pripraviti sheme državnih pomoči, usklajene z evropskimi pravili o državnih pomočeh, opredeliti regije, upravičene do regionalnih pomoči in podobno. Namreč nepravilna politika državnih pomoči lahko zaviralno vpliva na svobodno konkurenco, ta pa predstavlja osnovo za delovanje skupnega evropskega trga (Zgonec-Rožej, 2000, str. 29).

V slovenskem pravnem redu je dodeljevanje državnih pomoči urejeno z zakonom, uredbo in navodilom. V letu 2004 je bil sprejet Zakon o spremljanju državnih pomoči (Ur.list. RS, št. 37/2004), s katerim se je zagotovila kontinuiteta urejenosti na tem področju.

Zakon ureja postopek in nadzor nad dodeljevanjem ter uporabo državnih pomoči z namenom uveljavljanja načel tržnega gospodarstva, ohranjanja konkurence ter izvajanja mednarodno sprejetih obveznosti.

Področje posredovanja podatkov o državnih pomočeh in poročanja o dodeljenih državnih pomočeh je urejeno z Uredbo o posredovanju podatkov in poročanju o dodeljenih državnih pomočeh in pomočeh po pravilu *de minimis* (Ur.list. RS, št. 61/2004, 22/07). V skladu z Uredbo posamezni dajalci poročajo o dodeljenih državnih pomočeh po

kategorijah in namenih in glede na instrument dodelitve državne pomoči (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 8).

Vlada RS je sprejela tudi Navodilo za merjenje učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči (Sklep št. 401-01/2004-1, z dne 4.3.2004) v nadaljevanju Navodilo. To navodilo določa osnove in postopke za ugotavljanje učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči kot podlago za oceno uspešnosti izvajanja shem državnih pomoči in individualnih državnih pomoči.

Državne pomoči so po tem zakonu **odhodki ali zmanjšani prihodki države, ki pomenijo korist za prejemnika državne pomoči.**

Državne pomoči so opredeljene kot individualne - namenjene so določenemu in vnaprej znanemu prejemniku ali kot splošne sheme državnih pomoči – prejemniki vnaprej niso znani in so opredeljeni le na splošno.

Državna pomoč je v Sloveniji dodeljena iz proračunskih virov v različnih oblikah, pri čemer so instrumenti lahko neposredni (npr. dotacije, ugodna posojila,...) ali posredni (preko zmanjšanih prihodkov proračuna). Viri sredstev pa so domači in tuji.

V 6. členu Zakona o nadzoru državnih pomoči so dajalci pomoči opredeljeni kot vse institucionalne enote, ki izvajajo politiko države:

- enote centralne ravni države,
- neposredni uporabniki državnega proračuna,
- državni skladi,
- enote centralne ravni države,
- enote lokalne ravni države,
- skladi socialnega zavarovanja, ipd.

Dejanski prejemniki državne pomoči so lahko:

- samostojni podjetniki,
- posamezniki,
- pravne osebe ne glede na pravni status, lastništvo,
- ter fizične osebe, ki se ukvarjajo s tržno proizvodnjo blaga in storitev.

Slovenija se je v tem obdobju ustrezno prilagodila pravnemu redu EU in ima danes povsem primerljiv obseg in strukturo državnih pomoči kot stare države članice.

2.2.1 Poročila o državnih pomočeh v Sloveniji

V 65. členu Evropskega sporazuma o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in evropskimi skupnostmi in državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani, se je Slovenija med drugim zavezala, da Evropski uniji letno poroča o skupnem znesku in razdelitvi danih sredstev državnih pomoči.

Skladno s priporočili Evropske komisije smo v Sloveniji že v letu 2004 začeli z izgradnjo sistema za merjenje uspešnosti in učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči. Vlada RS je sprejela navodilo, ki dajalce državnih pomoči zavezuje k poročanju o dodeljenih državnih pomočeh in jim daje temeljna in enotna izhodišča za merjenje njihove učinkovitosti. Namen poročil je izpolnjevanje mednarodnih obveznosti in seznanitev Vlade Republike Slovenije s stanjem na področju državnih pomoči za potrebe izvajanja politike državnih pomoči, hkrati pa so podatki zanimivi tudi z vidika izvajanja tekoče in oblikovanja strateške industrijske politike.

Poročilo tako vključuje tudi oceno uspešnosti in učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči. Ta ocena naj bi postala za dajalce pomoči ena izmed podlag pri procesu odločanja o izvajanju posameznih programov oz. ukrepov (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 6).

Do sedaj je bilo v Sloveniji pripravljenih **enajst poročil o državnih pomočeh**. Zadnje poročilo zajema podatke za leta 2006, 2007 in 2008. Poročilo temelji na podatkih, ki so bili posredovani s strani upravljavcev državnih pomoči in je pripravljeno skladno z veljavno slovensko zakonodajo, ki povzema ureditev razvrščanja in poročanja v Evropski skupnosti.

Poročilo se v skladu z Zakonom o spremljanju državnih pomoči (Ur.list. RS, št. 37/04) predloži v sprejem Vladi RS, ki ga v 30 dneh po sprejemu predloži Državnemu zboru RS. Z vstopom Republike Slovenije v EU se Evropski komisiji ne posreduje več tovrstnega poročila, pač pa v skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 794/2004 (z dne 21. aprila 2004) Inventar državnih pomoči. Inventar je posebna, vnaprej predpisana tabelarična oblika s podatki o dodeljenih državnih pomočeh. Evropska komisija izdela na tej osnovi poročilo o državnih pomočeh (Scoreboard) za vsako državo članico in EU v celoti (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 6).

V poročilu so zajeti podatki o dodeljenih državnih pomočeh za vse prejemnike v Sloveniji. Podatki se posredujejo Ministrstvu za finance, kjer se zbirajo in obdelajo. Na Ministrstvu za finance je od leta 1998 dalje vzpostavljena celovita baza podatkov o dodeljenih državnih pomočeh.

2.2.1.1 Horizontalne državne pomoči

Namenjene so posameznim področjem s posebnimi težavami in so v okviru horizontalnih pravil namenjene naslednjim kategorijam (povzeto po Uredbi o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči, Ur.list. RS, št. 59/00):

- **Pomoči za raziskovanje in razvoj, ki** so namenjene temeljnim raziskavam na področju znanosti in tehnike, industrijske raziskave in predkonkurenčne razvojne raziskovalne aktivnosti.
- **Varstvo okolja** predpisuje državne pomoči za odpravo ali preprečevanje škode v okolju ali na naravnih virih oziroma spodbujanju učinkovite rabe naravnih virov za vzpostavitev predpisanih okoljevarstvenih standardov in za razvoj zdravih in okolju prijaznih proizvodov ter za varčevanje z energijo.
- **Pomoči za reševanje in prestrukturiranje** so namenjene podjetjem, ki svojih problemov ne morejo rešiti sama. Pomoči za reševanje predstavljajo likvidnostno pomoč za reševanje socialnih problemov za šest mesecev. Pomoči za prestrukturiranje pa so del dolgoročnega programa prenove podjetja. Dovoljene so le na podlagi posebnega programa prestrukturiranja, ukrepi morajo biti usmerjeni v zmanjševanje kapacitet.
- **Pomoči malim in srednje velikim podjetjem** se dodeljuje za spodbujanje začetnih investicij, za svetovalne storitve, za udeležbe na sejnih in razstavah.
- **Pomoči za zaposlovanje** so namenjene za nove zaposlitve in za ohranjanje obstoječih delovnih mest.
- **Pomoči za usposabljanje**, ki so namenjene dodatnemu izobraževanju zaposlenih.
- **Pomoči razvoju nazadujočih urbanih območij**, so namenjene pospeševanju razvoja malih podjetij predvsem storitvenih dejavnosti na nazadujočih urbanih območjih z nizko izobrazbeno ravno prebivalstva, visoko stopnjo nezaposlenosti in z nizko ravno kupne moči.

2.2.1.2 Regionalne državne pomoči

Regionalne državne pomoči se dodeljujejo na podlagi regionalnih kriterijev. Cilj dodeljevanja regionalnih pomoči je vplivati na geografsko razporeditev aktivnosti podjetij in so namenjene podjetjem, ki nimajo pomembnega vpliva na razvoj območja, v katerem so locirana. Regionalna pomoč se dodeli za spodbujanje začetnih investicij in pod določenimi pogoji za kritje dela stroškov tekočega poslovanja podjetij, ustvarjanje novih delovnih mest in tudi možnosti rednih zaposlitev (Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči, Ur. list RS, št. 59/00).

2.2.1.3 Sektorske državne pomoči

Sektorske državne pomoči opredeljujejo dodeljevanje državni pomoči za to upravičenim sektorjem. Vsebujejo naslednje kategorije (Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči Ur. list RS, št. 59/00):

- Državne pomoči za jeklarstvo.
- Državne pomoči za premogovništvo.
- Državne pomoči za transport: kopenski, pomorski in ladjedelništvo.
- Državne pomoči za kmetijstvo in ribištvo.
- Države pomoči za nasadle investicije, ki so namenjene podjetjem s področja elektrogospodarstva.

2.2.2 Instrumenti državnih pomoči z vidika stroškov države

Vse državne pomoči predstavljajo na eni strani stroške ali izgube prihodka države in na drugi koristi za prejemnika. Instrumente državnih pomoči z vidika stroškov države razvrščamo na (Murn, 2002b, str. 16- 17):

- **Dotacije**, ki predstavljajo nepovratna sredstva za prejemnika, za državo pa so izdatki.
- **Krediti pod ugodnimi pogoji**, ki predstavljajo izdatke države ali drugih državnih institucij; ti se sicer dajalcu povrnejo, vendar pod drugačnimi pogoji, kot so na trgu: obrestna mera je nižja, odplačilo kredita je lahko odloženo ali so zanj določeni posebni pogoji.
- **Odpis dolgov, davčne olajšave, zmanjšanje socialnih obveznosti posameznim podjetjem.**
- **Garancije**, ki za državo predstavljajo javni dolg. Višina pomoči je odvisna od razlike med ceno, plačano zanjo in rizikom, da bo garancija unovčena.
- **Razlika med prodajno ceno premoženja države in njegovo tržno vrednostjo** v primeru:

Izgube dela prihodkov od kupnine državnega premoženja.

Izgubo dela premoženja zaradi odpisov terjatev države do poslujočih podjetij.

Izgubo dela premoženja zaradi zmanjšanih zneskov poravnave v postopku prisilne poravnave ali stečaja.

Izgubo dela prihodkov zaradi namerno povečane amortizacije z namenom zmanjšanja dobička, od katerega podjetje plačuje davek.

2.2.3 Analiza poročila o državnih pomočeh za leta 2006, 2007 in 2008

Poročilo zajema leta 2006, 2007 in 2008 in je razdeljeno na **devet** delov.

1. V prvem delu prikazuje podatke o celotnih državnih pomočeh v letih 2006, 2007 in 2008 v skupnem znesku, po posameznih kategorijah in po instrumentih.
2. Drugi del predstavlja podrobnejši prikaz dodeljenih državnih pomoči po statističnih regijah.
3. Tretji del je namenjen industriji in storitvam, ki zavzemajo pomemben delež v strukturi državnih pomoči. Ta kategorija vključuje horizontalne cilje in posebne sektorje.
4. Četrty del je namenjen pomočem, ki so bile dodeljene v kmetijstvu in ribištvu.
5. Peti del obsega pregled podatkov o višini oz. deležu upravičenih stroškov, ki so sofinancirani z državnimi pomočmi.
6. Šesti del prikazuje pregled dodeljenih pomoči po pravilu *de minimis*.
7. V sedmem delu so državne pomoči razvrščene po dejavnostih.
8. V osmem delu je dodan pregled porazdelitve dodeljenih pomoči glede na velikost prejemnika pomoči (podjetja).
9. V devetem delu je prikazana ocena uspešnosti dodeljenih pomoči po posameznih shemah oziroma individualnih pomočeh.

Državne pomoči v Sloveniji so se v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 povečale za 20,83 %, v primerjavi z letom 2006 pa za 17,19 %. S primerjavo državnih pomoči kot deleža v BDP je v daljšem časovnem obdobju opazen trend zmanjševanja državnih pomoči v Sloveniji (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 10).

Evropska komisija običajno primerja podatke o dodeljenih državnih pomočeh po državah članicah brez pomoči, ki so bile dodeljene kmetijskemu, ribiškemu in transportnemu sektorju. V celotnem obsegu dodeljenih državnih pomoči je imela v letu 2007 največji delež Nemčija, saj je dodelila kar 25 % vseh pomoči v EU. Tudi njen delež državnih pomoči v BDP (0,67 %) je višji od povprečja EU (0,53 %). Med državami članicami, ki imajo dokaj velik delež državnih pomoči v BDP je tudi Švedska (0,93 %), ter Malta, Češka, Romunija, Poljska in Madžarska, kjer pa večina pomoči predstavlja ukrepe tranzicije, ki so časovno omejeni (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 9).

Slovenija je v letu 2007 še vedno nekoliko nad povprečjem BDP EU-27, saj je delež državnih pomoči v letu 2007 znašal 0,68 % BDP, v letu 2008 pa 0,79 % BDP. V primerjavi z 12 novimi članicami, kjer so državne pomoči v povprečju dosegle 0,81 % BDP, pa je Slovenija pod tem povprečjem. 44,44 % vseh držav članic ima delež državnih pomoči nižji od 0,53 % BDP (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 10).

V letu 2008 se je struktura pomoči v primerjavi z letom 2007 nekoliko spremenila. Prevladujejo horizontalne pomoči (47,39 %), ki so v obdobju zadnjih desetih let dosegle

najvišji delež v strukturi državnih pomoči. Delež pomoči namenjen kmetijstvu, ribištvu in posebnim sektorjem se je nekoliko znižal. Povečanje državnih pomoči v Sloveniji v letu 2008 je rezultat večjega obsega dodeljenih pomoči za regionalne cilje, naravne nesreče ter varstva okolja (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 10).

V letu 2008 je bilo z instrumentom dotacije dodeljenih kar 97,98 % vseh pomoči. Povečale so se pomoči dodeljene s pomočjo instrumentov oprostitve, izjeme in olajšave (iz 1,38 % na 1,84 %), vendar imajo v primerjavi s preteklimi leti izredno majhen delež. Instrument ugodnih posojil se je zadnja leta gibal okrog 1 % dodeljenih pomoči, v letu 2008 padel na 0,16 %. Instrumenti skupine finančni transferji države v obliki kapitalskih naložb ter skupine garancije so bile v letu 2008 zanemarljive, saj so predstavljale manj kot 0,2 % vseh državnih pomoči (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 10).

V letu 2008 je bila Slovenija bližje ciljem Lizbonske strategije - to je čim manj pomoči v posebne sektorje ter čim manj pomoči za reševanje in prestrukturiranje.

2.3 OBSEG DODELJENIH DRŽAVNIH POMOČI V ODBOJU 2006-2008 V SLOVENIJI

Državne pomoči v Sloveniji so se v letu 2008 povečale. V primerjavi z letom 2006 so narasle za 17,19 %, v primerjavi z letom 2007 pa za 20,83 %. Če primerjamo absolutno višino državnih pomoči, so se te povečale za 47,42 mio EUR glede na leto 2006 in za 55,73 mio EUR glede na leto 2007. Z vključitvijo primerjave z daljšim časovnim obdobjem (1998 - 2008) pa je vseeno opazen trend padanja višine državnih pomoči.

Tabela 1: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2006, 2007 in 2008 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo.

	Enota mere	2006	2007	2008
Državne pomoči	V mio EUR	276,27	268,14	323,32
BDP	V mio EUR	30.397,87	33.105,51	35.691,43
Delež državnih pomoči v BDP	V %	0,91	0,81	0,91
Stroški države	V mio EUR	13.209	13.915	15.442
Delež državnih pomoči v stroških države	V %	2,09	1,93	2,09
Zaposlenost	Število	833.016	864.361	880.252
Državne pomoči na zaposlenega	V EUR	331,6	310,21	367,30
Državne pomoči na prebivalca	V EUR	137,42	132,36	159,98

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh (2009, str. 1).

S primerjanjem državnih pomoči kot deleža v bruto domačem proizvodu je opazen trend zmanjševanja državnih pomoči v Sloveniji, saj se je delež od leta 1998, ko je znašal 3,18 % v primerjavi z letom 2008, ko znaša 0,91 %, zmanjšal za več kot trikrat.

2.3.1 Pregled državnih pomoči po kategorijah

Tabela 2: Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v letih 2006, 2007 in 2008

	2006		2007		2008	
	V mio EUR	Delež v BDP	V mio EUR	Delež v BDP	V mio EUR	Delež v BDP
Kmetijstvo in ribištvo	88.31	0,29	101.06	0,31	108.01	0,30
Horizontalni cilji	129.04	0,42	104.65	0,32	154.24	0,43
<i>R & D raziskave in razvoj</i>	19.58	0,06	22.82	0,07	21.16	0,06
<i>Varstvo okolja</i>	2.57	0,01	18.79	0,06	26.13	0,07
<i>Varčevanje z energijo</i>	2.23	0,01	0.11	0,00	0.01	0,00
MSP	29.29	0,10	2.84	0,01	2.21	0,01
<i>zaposlovanje</i>	16.55	0,05	7.07	0,02	2.03	0,01
<i>Usposabljanje</i>	1.85	0,01	3.37	0,01	0.75	0,00
<i>Regionalni cilji</i>	45.89	0.15	39.57	0,12	80.89	0,23
<i>Kultura</i>	11.10	0,04	10.07	0,03	12.94	0,04
<i>Naravne nesreče</i>	0.00	0,00	0.00	0,00	8.11	0,02
Posebni sektorji	58.92	0,19	62.43	0,19	61.07	0,17
<i>Transport</i>	41.17	0,14	44.12	0,13	42.30	0,12
<i>Premogovništvo</i>	14.80	0,05	17.20	0,05	17.46	0,05
<i>Prestrukturiranje</i>	2.58	0,01	0.56	0,00	1.30	0,00
<i>Reševanje</i>	0.37	0,00	0.55	0,00	0.00	0,00
SKUPAJ	276.27	0,91	268.14	0,81	323.32	0,91

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (2009, str. 15).

Državne pomoči so se v letu 2008 v primerjavi z letom 2007, v absolutnih zneskih, najbolj povečale na področju regionalnih ciljev (za 41,32 mio EUR). V letu 2008 so bile v večjem obsegu dodeljene tudi pomoči za nadomestilo škode, ki je bila povzročena z naravnimi nesrečami (8,11 mio EUR) ter pomoči namenjene varstvu okolja (višje za 7,34

mio EUR). V primerjavi z letom 2007 je bilo dodeljenih manj pomoči za namen zaposlovanja (za 5,04 mio EUR) in usposabljanja (za 2,62 mio EUR). Vse ostale vrste pomoči niso bistveno vplivale na obseg dodeljenih državnih pomoči v Sloveniji (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 15).

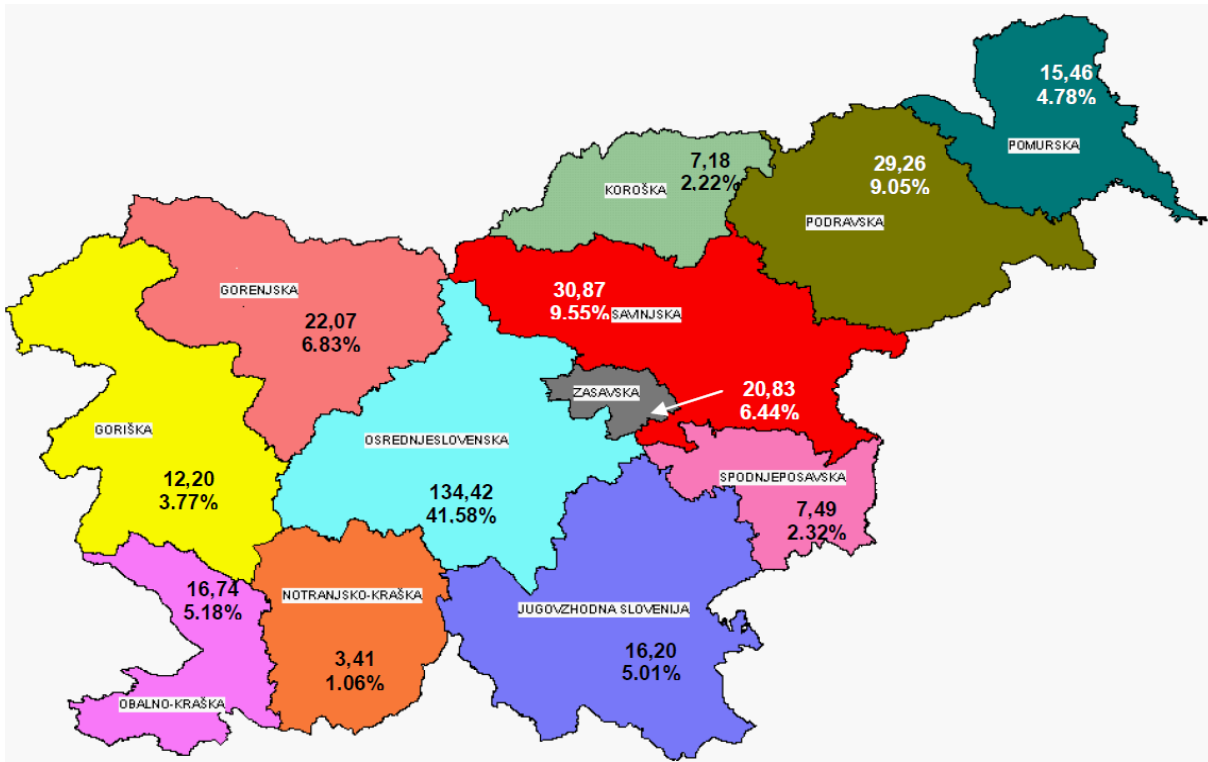
V primerjavi z državami članicami EU se uporaba instrumentov v Sloveniji močno razlikuje od ostalih skupin držav članic. Slovenija ima namreč izredno visok delež dodeljenih pomoči s pomočjo dotacij, v manjšem delu so uporabljene davčne olajšave, medtem ko so vsi ostali instrumenti bolj ali manj majhni.

V ostalih državah je pestrost uporabe različnih instrumentov večja. Davčne olajšave v EU so v obdobju 2005 - 2007 predstavljale 43 % vseh pomoči. Portugalska, Švedska, Bolgarija, Slovaška, Madžarska, Malta dodelijo več kot 60 % vseh pomoči v obliki davčnih olajšav. Države, ki dodeljujejo več kot 80 % vseh državnih pomoči v obliki subvencij pa so: Luksemburg, Belgija, Danska, Estonija in Slovenija. Garancije so najbolj uporabljene v Avstriji (22 %), Veliki Britaniji (13 %), Estoniji (10 %) in v Grčiji (10 %) (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 16).

2.3.2 Obseg državnih pomoči po statističnih regijah

Podatki prikazujejo vse pomoči, ki so bile dodeljene v posamezni regiji v vseh kategorijah. Uvrstitev v posamezno regijo je opredeljena na podlagi sedeža (npr. podjetja, samostojnega podjetnika, kmeta) prejemnika pomoči.

Slika 1: Višina in deleži državnih pomoči po regijah v letu 2008, v mio EUR

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (2009, str. 18).

S slike je razvidno, da je največ državnih pomoči v letu 2008 prejela osrednja Slovenija, ki je z 41,58 % še vedno daleč pred ostalimi regijami. Sledijo ji savinjska, podravska, gorenjska in zasavska regija. Najmanj pomoči so prejele notranjsko-kraška, koroška in spodnje-posavska regija (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 18).

V primerjavi z letom 2007 so se državne pomoči v letu 2008 najbolj znižale na Goriškem, v jugovzhodni Sloveniji ter na Koroškem in Notranjsko-kraškem. Najbolj pa so se pomoči povečale v osrednjeslovenski in gorenjski regiji. V gorenjski regiji je bilo največ pomoči dodeljenih za odpravo posledic naravnih nesreč - poplave v Železnikih.

Pri osrednjeslovenski regiji je potrebno omeniti, da je delež državnih pomoči v tej regiji realno nižji, saj vključuje vse družbe, ki imajo sedež v osrednji Sloveniji, delujejo pa na območju celotne Slovenije. Med temi podjetji najbolj izstopajo Slovenske železnice ter večje institucije s področja znanosti in kmetijstva.

Povprečna višina državnih pomoči na prebivalca v Sloveniji v letu 2008 znaša 147,32 EUR (brez pomoči dodeljene železnicam). Največ državnih pomoči na prebivalca v letu 2008 so prejeli v zasavski regiji (465,40 EUR) ter v osrednjeslovenski regiji (120,6 EUR), goriški regiji (139,0 EUR), jugovzhodni Sloveniji (135,2 EUR), ter obalno-kraški regiji (257,54 EUR), najmanj pa v notranjsko-kraški regiji (66,01 EUR), podravske regiji (90,60 EUR) ter koroški regiji (99,13 EUR) (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 19).

2.3.2.1 Državna pomoč v sektorju industrija in storitve

Sloveniji je bilo v preteklosti v sektorju industrija in storitve dodeljenih približno polovica vseh sredstev državnih pomoči med vsemi sektorji.

Tabela 3: Državne pomoči v sektorju industrija in storitve v letih 2006, 2007 in 2008

	Enota mere	2006	2007	2008
Industrija in storitve	V mio EUR	187,58	166,53	215,31
Dodana vrednost	V mio EUR	26.054,04	28.470,00	30.508,48
Delež državnih pomoči v dodani vrednosti tega sektorja	V %	0,72	0,58	0,71
Zaposleni	Število	611.256	638.172	650.323
Državne pomoči na zaposlenega	V EUR	306,88	260,95	331,08

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (2009, str. 22).

Sektor industrija in storitve v tem poročilu vključuje naslednje kategorije pomoči: raziskave in razvoj, varstvo okolja, reševanje in prestrukturiranje, mala in srednje velika podjetja, zaposlovanje, usposabljanje, varčevanje z energijo, jeklarstvo, transport, premogovništvo ter ostale sektorje. V letu 2008 je bilo v sektorju industrija in storitve dodeljenih 29,29 % več pomoči kot v letu 2007 in za 14,78 % več v primerjavi z letom 2006 (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 19).

2.3.3 Obseg in struktura horizontalnih državnih pomoči

Horizontalne državne pomoči imajo manjši vpliv na izkrivljanje konkurence kot pomoči, dodeljene v posebnih sektorjih. Delež državnih pomoči za horizontalne cilje se je po znižanju v letu 2007 zopet povečal. V primerjavi z letom 2007 je višji za 21,98 % in predstavljal v letu 2008 47,71 % vseh pomoči.

Tabela 4: Državne pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2006, 2007 in 2008

	2006		2007		2008	
	V mio EUR	Delež v DP v %	V mio EUR	Delež v DP v %	V mio EUR	Delež v DP v %
Raziskave in razvoj	19.56	15,16	22.82	21,81	21.16	13,72
Varstvo okolja	2.57	1,99	18.79	17,96	26.13	16,94
Varčevanje z energijo	2.23	1,73	0.11	0,11	0.01	0,01
Mala in srednja podjetja	29.29	22,70	2.84	2,72	2.21	1,43
Zaposlovanje	16.55	12,82	7.07	6,76	2.03	1,32
Usposabljanje	1.85	1,44	3.37	3,22	0.75	0,48
Regionalni cilji	45.89	35,57	39.57	37,82	80.89	52,45
Kultura	11.10	8,60	10.07	9,62	12.94	8,39
Naravne nesreče	0.00	0,00	0.00	0,00	8.11	5,26
Horizontalni cilji	129.04	100	104.65	100	154.24	100

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (2009, str. 23).

Kot lahko iz tabele vidimo največji delež še vedno zavzemajo regionalne pomoči (52,45 %). V primerjavi z letom 2007 so narasle pomoči za varstvo okolja (za 39,07 %) ter pomoči namenjene vzpodbujanju kulture (za 28,53 %). K povečanju obsega horizontalnih ciljev pa, kot sem že omenila, prispevajo pomoči namenjene sanaciji naravnih nesreč. Pomoči namenjene MSP so v zadnjih dveh letih močno padle. Vse ostale pomoči, ki jih prištevamo med horizontalne cilje, so se v letu 2008 znižale (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 23-24).

Raziskave in razvoj

V letu 2008 so se pomoči za raziskave in razvoj zmanjšale za 7,26 %. Pomoči so bile dodeljene na podlagi naslednjih shem: Program tehnološkega razvoja, Davčna olajšava za raziskave in razvoj, Projekti temeljnega in aplikativnega raziskovanja, Sofinanciranje mednarodnih raziskav in projektov EUREKA.

Švedska in Finska sta edini državi EU ki za raziskave in razvoj prispevata več kot 3 % BDP. Kot delež državnih pomoči v strukturi celotnih pomoči imajo največji delež državnih pomoči za raziskave in razvoj Češka, Francija, Nemčija, Finska in Avstrija (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 24-25).

Varstvo okolja in varčevanje z energijo

Za namene varstva okolja in varčevanja z energijo je v Sloveniji v zadnjih treh letih značilen izrazito rastoči trend. V letu 2007 so se sredstva bistveno povečala zaradi nove sheme državne pomoči *Pomoč kvalificiranim proizvajalcem energije*. Pomoči, ki so bile dodeljene na podlagi te sheme, predstavljajo v letu 2008 94,13 % vseh pomoči, ki so bile namenjene varstvu okolja. V državah EU bistveno več pomoči dodelijo za namene varstva okolja in za varčevanje z energijo. V letu 2007 je bilo v EU kot celoti (z izključitvijo kmetijstva, ribištva in transporta) dodeljenih kar 25 % vseh pomoči za namen varstva okolja in varčevanja z energijo (v Sloveniji 7,2 % v letu 2007 in 8,8 % v letu 2008). Največ so k temu deležu pripomogle Švedska (85 %), Nizozemska (58 %), Avstrija (49 %), Finska in Nemčija (41 %). V večini teh držav so pomoči dodeljene v obliki davčnih olajšav (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 25).

Mala in srednje velika podjetja

V letu 2008 so bile dodeljene pomoči za mala in srednje velika podjetja na podlagi naslednjih shem: Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti 2004-2006, Državna garancijska shema za mala in srednje velika podjetja za obdobje 2003-2006, Zasavska garancijska shema, Pomurska garancijska shema ter Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013. V državah EU je bilo v letu 2006 največ pomoči za MSP dodeljeno v Italiji (37 %), Belgiji (27 %) in Luksemburgu (27 %) (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 25).

Zaposlovanje in usposabljanje

Pomoč v okviru zaposlovanja se lahko dodeli za odpiranje novih ali ohranitev obstoječih delovnih mest, težje zaposljivih oseb in invalidov, pomoč za usposabljanje pa za izobraževanje v obliki posebnega ali splošnega usposabljanja zaposlenih v podjetjih. V letu 2008 pa so se pomoči tako za zaposlovanje kot usposabljanje znižale za več kot 70 %, kar je posledica ugodnih gospodarskih razmer v letu 2007. Pri zaposlovanju je še vedno razlog zmanjšanja pomoči nepravčasna priprava shem državnih pomoči oziroma razpisov, ki bi jim morali slediti. Ker so bile pogodbe z delodajalci podpisane konec leta 2008, bodo izplačila realizirana šele v letu 2009. Pomoči, namenjene usposabljanju, so bile v letu 2008 dodeljene na podlagi sheme Programi usposabljanja ter Programa ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007 – 2013 (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 26).

Regionalni cilji

Namen regionalne politike je spodbuditi uravnoteženost gospodarstva, in sicer z zmanjšanjem razlik v gospodarskih razvitostih posameznih regij, preprečevanje nastanka novih regij z večjimi razvojnimi problemi, ohranjanjem poseljenosti na celotnem ozemlju RS in pospeševanju razvoja okolju prijaznega gospodarstva. Osnova za dodeljevanje regionalnih državnih pomoči za preteklo obdobje je bila regionalna karta, ki je veljala do 31.12.2006. Največ pomoči je bilo dodeljenih na podlagi sheme za spodbujanje

podjetništva in konkurenčnosti (55,7 %) ter Spodbujanja razvoja turističnih zmogljivosti (27,7 %). Za finančne spodbude za tuje neposredne investicije je bilo znotraj regionalnih ciljev dodeljenih 7 % pomoči. K rasti so bistveno pripomogla sredstva iz evropskih strukturnih skladov (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 27).

Kultura

V zadnjih dveh letih pridobivajo med horizontalnimi cilji vse večji delež pomoči, ki so namenjene spodbujanju kulture. Delež pomoči namenjen kulturi se je v strukturi celotnih pomoči v letu 2008 nekoliko povečal, med samimi horizontalnimi cilji ima naraščajoč trend. Pomoči, namenjene spodbujanju kulture so v letu 2007 tako višje od pomoči, ki so bile namenjene zaposlovanju, usposabljanju in tudi MSP (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 28).

Posebni sektorji

Državne pomoči v posebnih sektorjih so se v letih 2006 in 2007 nekoliko povečale, v letu 2008 so nekoliko padle.

Tabela 5: Državne pomoči v posebnih sektorjih v letih 2006, 2007 in 2008

	2006		2007		2008	
	V mio EUR	Delež v DP v %	V mio EUR	Delež v DP v %	V mio EUR	Delež v DP v %
Transport	41.17	14,92	44.12	16,49	42.30	13,08
Premogovništvo	14.80	5,37	17.20	6.43	17.46	5,40
Prestrukturiranje	2.58	0,93	0.56	0,21	1.30	0,40
Reševanje	0.37	0,13	0.55	0,21	0.00	0,00
Posebni sektorji	58.92	21,33	62.43	23,28	61.07	18,89

Vir: Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (2009, str. 31).

V Sloveniji vse pomoči, ki so dodeljene v transportni sektor, predstavljajo pomoči Slovenskim železnicam. Sredstva so namenjena pokrivanju dela stroškov za opravljanje storitev notranjega železniškega prometa po veljavnem voznem redu in tarifni obveznosti glede na število opravljenih potniških kilometrov v notranjem potniškem prometu. Glede na to, da večina transportnih podjetij opravlja javne službe, mora Evropska komisija še bolj strogo preverjati to financiranje zaradi bojazni rušenja konkurence. V EU je bilo v obdobju 2005-2007 ob izvzetju železnic, več kot 64,7 % vseh pomoči v transportnem sektorju namenjenih pomorskemu prometu (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 32).

Delež pomoči v premogovništvu se v letih 2006, 2007 in 2008 ni bistveno spremenil. V letu 2006 5,36 % in v letu 2007 6,42 % in v letu 2008 5,4 %. Največ pomoči je bilo

namenjenih prezaposlovanju rudarjev pri zapiranju rudnikov na podlagi individualne pomoči Program postopnega zapiranja rudnika Trbovlje Hrastnik. V celoti te pomoči v EU občutno padajo.

Pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarstva so v letih 2007 in 2008 zanemarljive, saj predstavljajo zgolj 0,04 % državnih pomoči v celotni strukturi. Te pomoči se dodeljuje na podlagi Zakona o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah (Ur.list. RS, št. 110/02).

2.3.4 Pomoči dodeljene po pravilu *de minimis*

Pomoči dodeljene po pravilu *De minimis* so sicer namenjene prejemniku, ki se ukvarja s tržno proizvodnjo blaga in storitev, vendar zaradi svoje višine ne izkrivljajo ali ogrožajo konkurence in tako ne predstavljajo državne pomoči po 87. členu PES-a. Pri tej vrsti pomoči skupni znesek pomoči od leta 2007 dalje ne sme preseči zneska 200.000 EUR v obdobju treh let od zadnjega prejema takšne pomoči, ne glede na obliko ali namen pomoči.

Tovrstne pomoči se spremljajo ločeno od državnih pomoči in se v letnem poročilu tudi ne prištevajo k celotnim državnim pomočem. Delež teh pomoči, predvsem v obdobju zadnjih treh let ni več tako zanemarljiv.

Slovenija je ena izmed redkih držav v EU, ki ima vzpostavljeno bazo dodeljenih pomoči po pravilu *de minimis*. Za dodelitev *de minimis* pomoči ni potrebno predhodno pridobiti potrditve s strani Evropske komisije, zato te pomoči močno pridobivajo na pomenu. Pomoči *de minimis* se večinoma poslužujejo lokalne skupnosti, ki dodeljujejo veliko število zelo nizkih zneskov, pa tudi državne in druge javne institucije po višini dodeljenih pomoči dodeljujejo vedno več pomoči na podlagi tega pravila.

Po tem pravilu se je v letu 2007 največ pomoči dodeljevalo za pospeševanje razvoja malih in srednje velikih podjetij. V letu 2008 pa so prevladovale pomoči namenjene zaposlovanju, razlog je predvsem v shemi Finančne vzpodbude delodajalcem za zaposlitev brezposelnih invalidov ter samozaposlitve (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 39-41).

3 FINANČNA KRIZA, NJEN VPLIV NA REALNO GOSPODARSTVO IN POTREBA PO ZAČASNIH UKREPIH

3.1 ODZIV EU NA GLOBALNO KRIZO

Finančna kriza je svetu prinesla raven negotovosti, ki je od druge svetovne vojne nismo doživeli, zato se morajo vlade odzvati z ukrepi, ki bodo prav tako brez primere (Trichet, 2008).

26. novembra 2008 je Evropska komisija sprejela sporočilo Evropski načrt za oživitev gospodarstva (Sporočilo Komisije Evropskemu svetu, 2008), za izhod Evrope iz sedanje finančne krize. Načrt temelji na dveh prvinah:

- Kratkoročni ukrepi za povečanje povpraševanja, ohranjanja delovnih mest in obnovitev zaupanja.
- Pametne naložbe za večjo rast in trajnostno blaginjo v dolgoročni perspektivi.

Načrt za oživitev gospodarstva vsebuje tudi dodatne pobude za uporabo pravil o državnih pomočeh, ki bi omogočale kar največjo prožnost pri spopadanju s krizo, hkrati pa ohranjale enake konkurenčne pogoje in preprečevale neupravičeno omejevanje konkurence. Cilj je zagotoviti novo, tako imenovano začasno državno pomoč.

Finančna kriza je močno prizadela bančni sektor v EU. Cenovno sprejemljivo financiranje je pogoj za naložbe, rast in ustvarjanje delovnih mest v zasebnem sektorju. Banke zaradi krize na finančnih trgih zmanjšujejo delež posojilnih finančnih instrumentov in so manj pripravljene tvegati kot v preteklih letih, kar povzroča pomanjkanje posojil.

Problem se bo pojavljal in se pojavlja pri zdravih in šibkih podjetjih brez rezerv, prihaja do pomanjkanja in nedostopnosti kreditov. Predvsem so na udaru MSP.

Pri tem je potrebno poudariti dejstvo, da pomoči finančnemu sektorju niso namenjene zgolj izboljšanju finančnega položaja bank, vendar morajo nujno imeti koristi za širše gospodarstvo. Torej finančne pomoči morajo biti ciljno usmerjene, kar bo Komisija tudi pregledovala. Komisija se je na krizo na finančnem trgu odzvala s sprejetjem Sporočila o uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize (UL C 270, 25.10.2008).

3.2 POTREBA PO ZAČASNIH UKREPIH DRŽAVNE POMOČI NA NIVOJU EU

Začasni dodatni ukrepi so namenjeni doseganju dveh ciljev (Sporočilo Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi, 22.1.2009):

1. Sprostitev bančnih posojil za podjetja in s tem zagotavljanje, da imajo ta stalen dostop do financiranja, zaradi izrednih in prehodnih težav s financiranjem, povezanih z bančno krizo. Evropska komisija je sprejela sporočilo Najprej pomisli na male – Akt mala podjetja za Evropo z dne 25. Junija 2008, v katerem je poudarjen pomen MSP za celotno gospodarstvo. Nujno je potrebno izboljšati finančni položaj teh podjetij.
2. Spodbujanje podjetij, da še naprej investirajo v prihodnost. Če bi se občutni napredek, ki je bil dosežen na okoljskem področju, zaradi trenutne krize ustavil ali celo začel nazadovati, bi bile posledice lahko dramatične. Zato je treba podjetjem zagotoviti posebno začasno podporo za naložbe v okoljske projekte, s čimer bi nujno in potrebno finančno pomoč povezali z dolgoročnimi koristmi za Evropo.

3.2.1 Možne državne pomoči v okviru obstoječih instrumentov

Evropska komisija je dne 6. avgusta 2008 sprejela pomembno Uredbo o splošnih skupinskih izjemah Komisije (ES) št. 800-2008 (UL L 214, 9.8.2008), s katero je razglasila nekatere vrste pomoči za združljive s skupnim trgom upoštevajoč 87. in 88. člen Pogodbe PES. Cilj je, da države članice lahko vrsto ukrepov pomoči uporabljajo ob minimalnem upravnem bremenu. V kategorijo skupinskih izjem so dodana nova področja: inovacije, okolje, raziskave in razvoj za velika podjetja, ter ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom za MSP. Pomoči po tej uredbi se lahko dodelijo brez predhodne priglasitve Komisiji, zato je hitrost procesa izključno odvisna od interesa držav članic. Ta uredba je zlasti pomembna za MSP, ker izključno zanje določa pravila o pomoči za naložbe in zaposlovanje.

Brez velikih upravnih ovir se lahko države članice poslužujejo tudi pomoči *de minimis* (uredba *de minimis*) sprejeta dne 15. decembra 2006. Po tej uredbi se ukrepi, ki ne presegajo 200 000 EUR na podjetje, izplačani v obdobju treh let ne štejejo za državno pomoč v smislu Pogodbe. Po tej uredbi tudi poročstva v višini do 1,5 milijona EUR ne presegajo praga *de minimis* in se ne štejejo za državno pomoč.

V začetku leta 2008 je bila sprejeta nova Smernica Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja za področje energetike in podnebnih sprememb (UL C 82, 1.4.2008). Na podlagi te smernice se državne pomoči lahko dodelijo za:

- Pomoč podjetjem, ki svojo okoljsko učinkovitost izboljšajo nad standardi Skupnosti ali, če standardi Skupnosti ne obstajajo, do največ 70 % dodatnih investicijskih stroškov (do največ 80 % na področju ekoloških inovacij) za mala podjetja ter do 100 % dodatnih investicijskih stroškov, če se pomoč dodeli v dejansko konkurenčnih postopkih zbiranja ponudb, tudi za velika podjetja.
- Pomoč za tekoče poslovanje oziroma za kritje vseh dodatnih proizvodnih stroškov na področju energentov iz obnovljivih virov in sproizvodnje.
- Pomoč podjetjem za doseganje okoljskih ciljev za varčevanje z energijo in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Pomoč se dodeli podjetjem, ki želijo doseči energetske prihranke ter pomoč za obnovljive vire energije in njeno sproizvodnjo. Višina pomoči za mala podjetja seže do največ 80 % dodatnih investicijskih stroškov ter do največ 100 % dodatnih investicijskih stroškov, če se pomoč dodeli v dejansko konkurenčnih postopkih zbiranja ponudb.

Decembra leta 2006 je bil sprejet novi Okvir Skupnosti za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije (UL C 323, 30.12.2006). Omeniti je potrebno predvsem nove določbe o inovacijah, ki so posebej namenjene MSP, obenem pa omogočajo ustvarjanje novih delovnih mest v skladu z lizbonsko strategijo. Pomoč se lahko dodeli za naslednje namene:

- Pomoč projektom na področju raziskav in razvoja, zlasti pomoč za temeljne raziskave do največ 100 % upravičenih stroškov, in pomoč za industrijske raziskave do največ 80 % za mala podjetja.
- Pomoč novim inovativnim podjetjem do 1 milijona EUR ali celo več, pomoč inovacijskim grozdom, pomoč za svetovalne in podporne storitve za inovacije.
- Pomoč za posojanje visokokvalificiranega osebja, pomoč za študije tehnične izvedljivosti, pomoč za procesne in organizacijske inovacije v storitvah ter pomoč za stroške pravic industrijske lastnine za MSP.

Leta 2008 je bilo sprejeto novo Obvestilo Komisije o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev (UL C 155, 20.6.2008). To obvestilo določa pogoje, pod katerimi državna poroštva za posojila niso državna pomoč. Poroštvo ne spada v kategorijo državnih pomoči, če se zanj plača tržna cena. Prvič se uvajajo tudi posebne premije varnega pristana za MSP, ki omogočajo lažjo, vendar varno uporabo poroštev za spodbujanje financiranja MSP.

Leta 2006 je bila sprejeta nova Smernica Skupnosti o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v malih in srednje velikih podjetjih (UL C 194, 18.8.2006). Ta smernica je namenjena inovativnim in hitro rastočim MSP. Določen je nov prag premij, in sicer se je Komisija odločila za 50 odstotno povečanje glede na prejšnji prag – 1,5 milijona EUR. Pod tem pragom se šteje, da primanjkuje alternativnih virov financiranja oziroma da prihaja do tržnih nepopolnosti.

Januarja leta 2007 je bila sprejeta Smernica o državni regionalni pomoči za 2007-2013 (UL C 54, 4.3.2006), ki uvaja novo obliko pomoči za podporo pri ustanavljanju podjetij in razvoju malih podjetij na zgodnji stopnji, širitev obstoječih podjetij ali razvejanje proizvodnje v nove proizvode na območjih, ki prejemajo pomoč.

Komisija je na podlagi obstoječih možnosti za dodeljevanje državne pomoči odobrila veliko število shem, ki bi jih države članice lahko uporabile za odzivanje na globalno krizo.

3.2.2 Novo sprejeta pravila na področju državnih pomoči v EU ob nastopu globalne krize

3.2.2.1 Združljiva omejena raven pomoči

Finančna kriza ne vpliva le na strukturno šibka podjetja, ampak tudi na zdrava podjetja, ki se bodo soočila z nenadnim pomanjkanjem ali celo nedostopnostjo kreditov. Komisija predlaga začasno dodeljevanje pomoči v omejenem obsegu, ki bo opredeljena v skladu s 87. členom Pogodbe, ki je določen v uredbi *de minimis*. Komisija bo štela, da so državne pomoči združljive s skupnim trgom, če bodo izpolnjeni vsi naslednji pogoji (UL C 16, 22.1.2009):

- Pomoč ne presega denarne dotacije v višini 500 000 EUR na podjetje. Vsi zneski morajo biti bruto zneski, takorekoč zneski pred odbitkom davkov in drugih dajatev.
- Pomoč se dodeli v obliki sheme pomoči.
- Pomoč se odobri podjetjem, ki na dan do 1. julija 2008 niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi gospodarske krize.
- Podjetja, ki se ukvarjajo z ribištvom in kmetijstvom, niso upravičena do pomoči.
- Pomoč ni izvozna pomoč ali pomoč, ki daje prednost domačim proizvodom pred uvoženimi.
- Pomoč se lahko odobri najkasneje do 31. decembra 2010.
- Pred dodelitvijo pomoči države članice pridobijo izjavo zadevnega podjetja v pisni ali elektronski obliki o kakršni koli pomoči *de minimis* in pomoči v zvezi s tem ukrepom in se prepričajo, da s tem skupni znesek pomoči, ki ga bo podjetje prejelo v obdobju med 1. januarjem 2008 in 31. decembrom 2010, ne bo presegel praga 500 000 EUR.
- Pomoč se ne uporablja za podjetja, ki se ukvarjajo s primarno proizvodnjo kmetijskih proizvodov, uporablja pa se lahko za podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov.

3.2.2.2 Pomoč v obliki poroštev

Pomoč v obliki poroštev naj bi spodbudila dostop do financiranja in zmanjšala zadržanost bank do tveganja. Subvencionirana porošta za posojila so lahko ustrezna rešitev, ki podjetjem omogoča lažji dostop do financiranja. Komisija bo štela, da so državne pomoči združljive s skupnim trgom, če bodo izpolnjeni vsi naslednji pogoji (Sporočilo Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi, 22.1.2009):

- Za MSP države članice odobrijo znižanje letne premije do 25 %, ki se plača za nova porošta, dodeljena v skladu s premijo varnega pristana. To vključuje možnost, da države članice podjetjem, ki doslej niso najemala posojil ali nimajo bonitetne ocene, na podlagi metode izračuna iz računovodskih izkazov, kot so nekatera podjetja, ustanovljena s posebnim namenom, ali novoustanovljena podjetja, zagotovijo do 25-odstotno znižanje posebne premije varnega pristana, ki je v Sporočilu določena na 3,8 %.
- Na podlagi istih določb glede varnega pristana se tudi za velika podjetja odobri 15-odstotno znižanje letne premije za nova porošta.
- Največji znesek posojila ne presega skupne letne mase plač prejemnika (vključno s prispevki za socialno varnost ter stroški za zaposlene, ki delajo v prostorih podjetja, vendar so uradno zaposleni pri podizvajalcih) za leto 2008. Pri podjetjih, ustanovljenih 1. januarja 2008 ali po njem, največji znesek posojila ne sme preseči ocenjene letne mase plač v prvih dveh letih delovanja.
- Porošta se dodelijo najkasneje do 31. decembra 2010.
- Poroštvo ne presega 90 % posojila.
- Poroštvo se lahko nanaša na posojila za naložbe in posojila za obratni kapital.
- Znižanje premije za porošta se uporablja v obdobju največ dveh let po dodelitvi porošta.
- Pomoč se odobri podjetjem, ki na dan do 1. julija 2008 niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi gospodarske krize.

3.2.2.3 Pomoč v obliki subvencionirane obrestne mere

Komisija dovoli dodeljevanje javnih ali zasebnih posojil po obrestni meri, ki je najmanj enaka obrestni meri centralne banke za depozite čez noč. Zavzema se proti plačilu premije, ki je enaka razliki med povprečno enoletno medbančno obrestno mero in povprečno obrestno mero centralne banke za depozite čez noč v obdobju od 1. januarja 2007 do 30. junija 2008 in hkrati premije za kreditno tveganje, ki ustreza profilu prejemnika kot je določeno v Sporočilu Komisije o spremembi določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj. Da se bo ta pomoč štela za združljivo s 87. členom Pogodbe, morata biti izpolnjena dva pogoja (Sporočilo

Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi, 22.1.2009):

- Velja za vse pogodbe, sklenjene najkasneje do 31. decembra 2010. Znižane obrestne mere se lahko uporabljajo za plačila obresti pred 31. decembrom 2012.
- Pomoč se odobri podjetjem, ki na dan do 1. julija 2008 niso bila v težavah, vendar so pozneje zašla v težave zaradi gospodarske krize.

3.2.2.4 Pomoč za proizvodnjo zelenih izdelkov

Izpolnjevanje okoljskih ciljev – proizvodnja okoljsko prijaznih izdelkov, mora kljub krizi ostati prednostna naloga. Zato so nujni dodatni ukrepi v obliki subvencioniranih posojil - v določenem obdobju naj bi države članice imele možnost dodeljevanja pomoči ob znižanju obrestnih mer. Da so naložbe združljive s skupnim trgom, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji (Sporočilo Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi, 22.1.2009):

- Pomoč je namenjena posojilom za naložbe, s katerimi se financirajo projekti za proizvodnjo novih izdelkov, ki občutno izboljšujejo varstvo okolja.
- Pomoč je namenjena za začetek novega projekta. V primeru obstoječih projektov se pomoč lahko dodeli, če ta postane potrebna zaradi novih gospodarskih razmer, da se projekti lahko nadaljujejo.
- Pomoč je odobrena samo za projekte za proizvodnjo izdelkov, ki se predčasno prilagajajo prihodnjim standardom Skupnosti za izdelke (25), ki povečujejo stopnjo varstva okolja in še ne veljajo ali ki presegajo te standarde.
- Naložbe v izdelke, ki se predčasno prilagajajo prihodnjim okoljskim standardom Skupnosti ali pa jih presegajo in se začnejo najpozneje 31. decembra 2010 s ciljem, da izdelki pridejo na trg najmanj dve leti pred začetkom veljavnosti standarda.
- Posojila se dodelijo najpozneje do 31. decembra 2010.
- Osnova za izračun pomoči mora biti obrestna mera posameznega upravičenca, izračunana na podlagi metodologije o izračunu subvencionirane obrestne mere. V skladu z izračuni se podjetju lahko odobri znižanje obrestne mere v višini 25 % za velika podjetja in 50 % za MSP.
- Znižanje obrestne mere se lahko uporablja za posojila, ki jih odobri državna ali javna finančna institucija, ter za posojila, ki jih dodelijo zasebne finančne institucije. Zagotoviti je treba, da ni diskriminacije med osebami javnega in zasebnega prava.
- Pomoč se odobri podjetjem, ki na dan do 1. julija 2008 niso bila v težavah vendar so pozneje zašla v težave zaradi gospodarske krize.

- Države članice morajo zagotoviti, da se pomoč ne prenese neposredno ali posredno finančnim institucijam.

3.2.2.5 Ukrepi v zvezi z rizičnim kapitalom

Kriza finančnih trgov zaradi manjše razpoložljivosti rizičnega kapitala negativno vpliva na trg rizičnega kapitala za MSP v nastajanju. Investitorji trenutno raje vlagajo v varnejša sredstva, katerih tveganje je lažje oceniti, v primerjavi z naložbami rizičnega kapitala. Poleg tega je tudi nelikvidnost naložb rizičnega kapitala dokazala dodatno odvrčanje investorjev od tovrstnih naložb. Komisija meni, da je primerno začasno povišati prag varnega pristana za naložbe rizičnega kapitala ter tako zadostiti povečani vrzeli lastniškega kapitala in začasno znižati delež najmanjše udeležbe zasebnih investorjev na 30 %. V skladu s tem so določene nove omejitve (Sporočilo Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi, 22.1.2009):

- Za namene pomoči v obliki državnih poroštev so pomoči povišane na 2,5 milijona EUR (prej 1,5 milijona EUR) za MSP v vsakem dvanajstmesečnem obdobju.
- Začasna prilagoditev smernic se ne uporablja za ukrepe v zvezi z rizičnim kapitalom, ki jih ureja Uredba o splošnih skupinskih izjemah.

3.3 KRIZA V SLOVENIJI

3.3.1 Izmerjeni kazalci krize v letu 2008 in 2009 v RS

3.3.1.1 Kazalci v letu 2008

Bruto domači proizvod (BDP) se je v zadnjem četrletju leta 2008 v primerjavi z zadnjim četrletjem leta 2007 realno zmanjšal za 0,8 odstotka. To je prvo realno zmanjšanje BDP po drugem četrletju leta 1993. Po visoki, 5,6-odstotni rasti v prvi polovici leta, se je torej gospodarska rast opazno znižala že v tretjem četrletju (na 3,9 odstotka), v zadnjem četrletju pa prešla v negativno rast. V celem letu 2008 se je BDP po prvi oceni realno povečal za 3,5 odstotka, kar je bistveno manj od rasti v letu 2007 (6,8-odstotna rast). BDP v tekočih cenah se je v četrtem četrletju 2008 povečal za 2,2 odstotka, v letu 2008 pa za 7,7 odstotka (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 11).

V zadnjem četrtnem letu 2008 so se močno zmanjšale stopnje rasti številnih makroekonomskih kazalcev. Najbolj izrazito je bilo to pri izvozu blaga, ki se je realno zmanjšal za 9,4 odstotka in s tem največ prispeval k negativni gospodarski rasti v četrtem četrtnem letu 2008. Zelo se je zmanjšala tudi vrednost uvoza blaga (za 7,3 odstotka). Realno so se zmanjšale tudi investicije v osnovna sredstva, in sicer za 5,3 odstotka. Izdatki za končno potrošnjo so se v četrtem četrtnem letu 2008 realno povečali za 2,0 odstotka, kar je nekoliko počasnejša rast kot v prvi polovici leta. Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so bili realno višji za 1,1 odstotka, izdatki nepridobitnih institucij, ki opravljajo storitve za gospodinjstva, pa za 0,3 odstotka (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 11-12).

Dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih se je realno zmanjšala že v tretjem četrtnem letu lani (za 0,6 odstotka), v četrtem četrtnem letu pa se je položaj dejavnosti še bistveno bolj poslabšal, saj smo zabeležili kar 10,5-odstotno realno zmanjšanje dodane vrednosti. Realno se je zmanjšala tudi dodana vrednost v dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev (za 1,7 odstotka), preostale pomembnejše dejavnosti pa so sicer zabeležile pozitivno rast, vendar je bila ta bistveno manjša od rasti v predhodnih četrtnem letih. Najbolj izrazito je bilo zmanjšanje rasti v gradbeništvu (3,1-odstotna rast v četrtem četrtnem letu 2008, v prvih devetih mesecih 17,9 odstotka) in trgovini (1,7-odstotno povečanje v četrtem četrtnem letu, v prvih devetih mesecih leta 2008 pa 6,8-odstotna rast) (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 22).

Negativna gospodarska rast se konec leta 2008 še ni v celoti odrazila na rasti zaposlenosti, saj je ostala pozitivna tudi ob koncu leta. Po podatkih nacionalnih računov je znašala 997.400 oseb in bila za 2,2 odstotka višja kot pred letom. Ne glede na to se rast zaposlenosti postopno zmanjšuje že od prvega četrtnega lanskega leta. V letu 2008 je bila rast zaposlenosti 2,9-odstotna, kar je praktično enako kot v letu 2007 (3-odstotno povečanje). V decembru 2008 je bilo opaziti posledice prvega vala odpuščanj v panogah, kjer so bili prisiljeni zniževati obseg proizvodnje zaradi zmanjšanja ali ukinjanja naročil. Ponovno se je najbolj zvišalo število registriranih brezposelnih oseb v starosti od 30 do 50 let, saj so te osebe predstavljale skoraj 60 % skupnega zvišanja števila registriranih brezposelnih oseb, med njimi pa so ponovno prevladovali moški. V decembru se je število delovno aktivnih oseb ponovno najbolj znižalo v predelovalnih dejavnostih, saj so te zaposlovale skoraj 3.500 oseb manj kot v novembru. Za skoraj 2.000 se je zmanjšalo tudi število delovno aktivnih oseb v gradbeništvu. Število delovno aktivnih oseb se ni znižalo samo v treh dejavnostih, in sicer v gostinstvu, kjer je ostalo enako kot v novembru, v zdravstvu, socialnem varstvu, kjer je bilo za okrog 150 delovno aktivnih oseb višje, in v drugih javnih, skupnih in osebnih dejavnostih, kjer je bilo za okrog 80 delovno aktivnih oseb višje. Med vsemi brezposelnimi je bilo 16,5 % iskalcev prve zaposlitve, 46,4 % pa tistih, ki so bili brezposelni 12 mesecev ali več (Enajsto poročilo o državnih pomočeh, 2009, str. 26).

3.3.1.2 Kazalci v letu 2009

V tretjem četrtnetju leta 2009 se je nadaljevalo zmanjševanje zaposlenosti. Zaposlenih je bilo 33.600 oz. 3,4 odstotka manj kot v tretjem četrtnetju leta 2008. Zaposlenost se je daleč najbolj zmanjšala v predelovalnih dejavnostih, in sicer za 11,3 odstotka, upadla pa je tudi v gradbeništvu, transportu, poslovnih storitvah in trgovini. Nasprotno je zaposlenost v javnih storitvah narasla, in sicer v izobraževanju za 2,5 odstotka, zdravstvu 2,3 odstotka in javni upravi za odstotek. Stopnja registrirane brezposelnosti za mesec september 2009 v Sloveniji je bila 9,4 %. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je bilo oktobra 2009 v evidenco brezposelnih vpisanih 94.591 oseb, oziroma 6.225 oseb več kot prejšnji mesec (88.366 oseb) in za 31.970 oseb več kot oktobra 2008 - 62.621 oseb. Stopnja registrirane brezposelnosti je v letu 2009 mesečno naraščala od 7,8 % stopnje v januarju do 9,4 % stopnje v mesecu juliju. Od meseca julija ostaja stopnja brezposelnosti na stopnji 9,4 % (UMAR, 9.12.2009).

Realno se zmanjšujeta tudi izvoz in uvoz, a manj kot v prvih dveh četrtnetjih letos, ugotavljajo statistiki. Manjši je tudi izvoz in uvoz v septembru 2009 glede na september 2008. Pokritost uvoza z izvozom je bila septembra 99,2-odstotna. Izvoz v septembru 2009 je bil vrednostno nižji za 20,3 % kot v septembru 2008, vrednost uvoza v septembru 2009 pa je bila za 29 % nižja od vrednosti uvoza v septembru 2008 (UMAR, 9.12.2009).

Obseg BDP se je v tretjem četrtnetju leta 2009 glede na predhodno četrtnetje zvišal za odstotek, kar kaže na krepitev gospodarske aktivnosti. Na letni ravni je BDP v tretjem četrtnetju nižji za 8,3 odstotka. V obdobju od januarja do septembra leta 2009 se je BDP v primerjavi z enakim obdobjem leta 2008 realno zmanjšal za 8,6 odstotka. Rast BDP je posledica krepitve izvoza in izvozno usmerjenih predelovalnih dejavnosti, ter izboljšanje prilivov od DDV. Glede na podatke Eurostata je bil padec BDP v Sloveniji večji od povprečja držav evrskega območja (UMAR, 9.12.2009).

Kriza je najbolj negativno vplivala na investicijsko trošenje, ki se je že tretje četrtnetje zapored zmanjšalo za približno 30 odstotkov. Tudi pri investicijah je sicer opaziti rahel obrat krivulje rasti, a je še tako majhen, da je morda bolje v tem trenutku govoriti le o zaustavitvi padanja (Repovž, 2009).

Skupna dodana vrednost dejavnosti se je v tretjem četrtnetju v primerjavi s tretjim četrtnetjem 2008 realno zmanjšala za 8,4 odstotka. Največji padec je bilo opaziti v gradbeništvu (minus 19,2 odstotka), ki je dve do tri leta nazaj beležilo najvišje stopnje rasti. Izraziteje se je umirila tudi aktivnost v finančnem posredništvu, kjer so v tretjem četrtnetju zabeležili le 1,5-odstotno rast (v predhodnem četrtnetju osemodstotno) (UMAR, 9.12.2009).

Končna potrošnja je bila v tretjem četrtletju za 0,5 odstotka manjša kot pred letom dni.

3.3.2 Odziv slovenske vlade na krizo v RS

Vlada Republike Slovenije je v luči reševanja težkih razmer ustanovila t.i. krizno skupino ključnih ministrov za aktiven boj proti finančni in gospodarski krizi. Temeljna naloga skupine je oblikovanje ukrepov, s katerimi želi vlada ublažiti vpliv krize na slovensko gospodarstvo. Sprejeti so bili in bodo paketi protikriznih ukrepov. Največji del ukrepov je namenjen stabilizaciji finančnega sistema in zagotavljanju likvidnosti bank, kar posledično omogoča sredstva za normalno poslovanje podjetij. Sprejeti ukrepi so naravnani tudi k ohranjanju delovnih mest, tako s subvencijami krajšega delovnega časa, kakor tudi spodbujanje razvojnih vlaganj, ki bi prinesla nova delovna mesta, z višjo dodano vrednostjo (Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS, 2009).

5.2.2009 je Vlada RS sprejela ukrepe za izboljšanje črpanja evropskih sredstev. Za reševanje krize oziroma za zagotavljanje finančnih virov za protikrizne ukrepe je ključnega pomena sklep, ki nalaga službi Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko in Ministrstvu za finance, da vsaj enkrat na četrtletje pregledata realizacijo načrtovanih aktivnosti proračunskih uporabnikov in v primeru nezadostne realizacije glede na načrtovano, predlagata vladi trajno ali začasno prerazporeditev sredstev kohezijske politike na »protikrizne ukrepe« (Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS, 2009).

Glede na to, da je sistem državnih pomoči tako obsežen, se bom v nadaljevanju osredotočila na ukrepe sprejete za vzpodbujanje MSP v RS v času gospodarske krize.

3.4 UKREPI VLADE RS ZA SPODBUJANJE KONKURENČNOSTI MALIH IN SREDNJE VELIKIH PODJETIJ V ČASU GLOBALNE KRIZE

MSP imajo odločilno vlogo pri ustvarjanju delovnih mest in veljajo na splošno kot dejavnik socialne trdnosti in gospodarskega zagona. Vendar je lahko njihov razvoj omejen zaradi tržnih pomanjkljivosti. Ta podjetja imajo pogosto težave pri pridobivanju sredstev ali posojil zaradi finančnih trgov, ki niso pripravljeni prevzeti tveganja in zaradi omejenih jamstev, ki jih lahko ponudijo. Zaradi omejenih virov imajo manjši dostop do informacij, zlasti glede nove tehnologije in možnih trgov.

Ukrepi za spodbujanje kreditnega trga (Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS, 2009):

- Izdaja dveh državnih obveznic v mesecu februarju in aprilu leta 2009. Denar od izdaje obveznic se postopoma uporablja za izvrševanje proračuna RS. Presežna sredstva se kot depoziti vežejo v slovenskih poslovnih bankah.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu (Zban-1B) (20.11.2008) je uvedel neomejeno jamstvo za neto bančne vloge fizičnih oseb in mikro ter malih podjetij. S tem se kreditnih institucijam s sedežem v RS olajša financiranje in zagotovi primerne konkurenčne pogoje, varčevalcem pa okrepi raven varovanja bančnih vlog.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnih financah ZJF (oktober 2008) vsebuje nabor štirih ukrepov za omilitev finančne krize. Ti ukrepi so: izdaja državnih poroštev, izdaja državnih posojil in povečanje kapitalskih naložb kreditnim institucijam, zavarovalnicam in pokojninskim družbam, ter odkup terjatev kreditnih institucij.
- Novela Zakona o javnih financah (13.5.2009) predvideva zagotovitev pravnega okvirja za znižanje izpostavljenosti tveganjem upravljanja z denarnimi sredstvi ter urediti prepoved sklepanja tistih poslov, ki so namenjeni menedžerskim odkupom lastniških deležev v podjetjih. Tovrstni posli ne prispevajo k izboljšanju gospodarskih razmer.
- Novela Zakona o jamstveni shemi RS (7.5.2009) določa pogoje za pridobitev jamstev ter pooblašča SID banko, da v imenu in za račun države izdaja jamstva. Cilj je, da bi podjetja lažje pridobila likvidnostna sredstva za financiranje vlaganj v investicije in v obratna sredstva. Država bo po tem zakonu prevzela do največ 80 % tveganja v posameznem poslu. Novela zakona razširja tudi krog kreditnojemalcev na zadruga.

3.4.1 Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP

Načelo nujnosti – državna pomoč mora biti nujno potrebna in je nihče ne more koristiti za nazaj. Torej investicija, ki se že izvaja in je že načeta, ne more biti podprta in sofinancirana s strani Sklada. Učinki se preverjajo na podlagi namenske uporabe kreditov in subvencij za projekte, ki se šele začenjajo izvajati (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Upravičenci skladno z definicijo mikro, malih in srednje velikih podjetij- državna pomoč, ki jo lahko odobrava Sklad, je namenjena zgolj mikro, malim in srednje velikim podjetjem skladno s skupno evropsko definicijo malih in srednje velikih podjetij, ki pa upošteva tudi lastniška razmerja (Priporočilo Komisije št. 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, majhnih in srednje velikih podjetij, UL L 124, 20.5.2003).

Upravičeni stroški - podjetja včasih ne upoštevajo upravičenih stroškov kot strogega pravila. Upravičen strošek je natančno definiran in vsi ostali stroški, ki bi jih podjetnik

želel uveljavljati v kasnejših fazah realizacije in niso predstavljeni v vlogi, so neupravičeni stroški in jih mora Sklad zavrniti (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 30.10.2009).

Državne pomoči morajo zagotavljati širše učinke - z državnimi pomočmi morajo biti ustvarjeni tudi širši gospodarski učinki, kot so večja povprečna dodana vrednost na zaposlenega in nova delovna mesta. Če teh učinkov ne bo, se bodo tudi državne pomoči izkazale kot neučinkovite. Ustvarjanje rasti in razvoja podjetja pa zahteva od podjetnikov zrelost, strokovnost, profesionalizacijo poslovanja in pravo mero podjetniške odgovornosti (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Odobritev državne pomoči še ne pomeni izplačila državne pomoči - Sama odobritev državne pomoči zaradi zadostnega števila pridobljenih točk iz razpisanih kriterijev še ne pomeni tudi dejanske realizacije (izplačila) državne pomoči, pa naj bo to v obliki kredita, garancije ali sofinanciranja. V primeru sofinanciranja s subvencijo Sklada mora upravičenec po izdanem sklepu izvesti investicijo v pogodbeno določenih rokih, poravnati vse račune in po zaključku investicije vložiti zahtevek za sofinanciranje s priloženi dokazili o izvedenih plačilih. Do izplačila pride šele po uspešno opravljeni administrativni kontroli in kontroli investicije na terenu. Najpogostejše napake, ki preprečijo izplačilo pomoči, so (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009):

- pričetek investicijskega projekta pred izdanim soglasjem Sklada,
- realizacija investicij v manjšem obsegu, kot je bil predstavljen v vlogi,
- zaključek projekta po končnem roku, določenem s pogodbo ter
- neizpolnjenega pogoja glede ohranitve oziroma povečanja števila zaposlenih.

Izpolnjevanje učinkov državnih pomoči - S pridobitvijo državne pomoči se zadeva za podjetnika ni zaključila. Upravičenec se je namreč zavezal, da bo obljubljene učinke tudi dosegel. Sklad zato letno spremlja doseganje učinkov upravičencev in po treh letih od zaključka investicije ponovno izvede celovito oceno učinkov, ki jo primerja z napovedjo učinkov investicije ob prijavi. Če podjetje ne dosega obljubljenih učinkov, lahko Sklad izvede določene ukrepe. Najostrejši ukrep je tudi vračilo državne pomoči (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Obveščanje in informiranje javnosti - podjetniki morajo upoštevati zahteve glede informiranja in obveščanja javnosti, kakor to ureja Uredba Sveta (ES) št. 1828/2006 (Uradni list EU L št. 371, 27.12.2006) in to določa posamezni javni razpis. Celotna investicija mora biti ustrezno označena (nalepke, table) (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Kontrola na terenu – Še pred izplačilom subvencije predstavniki Sklada opravijo kontrolo na terenu. To pomeni, da podjetje obišče svetovalec Sklada in preveri investicijo z vso ustrežno dokumentacijo. Tudi v nadaljnjih fazah lahko podjetje obiščejo kontrolorji

ostalnih institucij povezanih s koriščenjem evropskih sredstev (npr. predstavniki ministrstev, Računskega sodišča, Evropske komisije) (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Hramba dokumentacije in dostopnost - podjetje mora vse dokumente v povezavi s podprto investicijo ustrezno arhivirati. Glede na določila posameznega razpisa se mora s strani podjetja tudi zagotoviti dostop do celotne dokumentacije v zvezi z investicijo vsem potencialnim institucijam, ki so vključene v kontrolo uporabe EU sredstev (predstavniki ministrstev, računskega sodišča, Evropske komisije) (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Ločeno stroškovno mesto – podjetje mora voditi ločeno računovodsko spremljanje in evidentiranje poslovnih dogodkov. Namen je boljši pregled evidenc vseh stroškov povezanih z operacijo (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Resničnost podatkov - Vse informacije, navedene v vlogi, s katero se prijavlja na javni razpis, morajo biti resnične, popolne in ustrezati dejanskemu stanju. Tudi vsaka kopija priloženega dokumenta mora biti resnična kopija originalnega dokumenta. Vsako navajanje neresničnih podatkov v predloženi vlogi je po pravu Republike Slovenije kaznivo dejanje, v primeru morebitne sklenjene pogodbe pa osnova za prekinitev pogodbe. Če se izkaže, da je podjetnik namerno posređoval napačne podatke v zvezi z investicijo, začel z izvajanjem investicije pred dovoljenim začetkom ali zamolčal podatke, ki bi kakorkoli vplivali na oceno vloge, se lahko podjetniku in odgovornim v podjetju onemogoči sodelovanje na javnih razpisih Sklada za obdobje 5 let. V primeru, da je prejel sredstva, mora ta vrniti v realni vrednosti skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi od dneva nakazila do vračila (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

Obveščanje financerja o pomembnejših spremembah v poslovanju – v primeru, da je bil nad upravičencem pričet postopek prisilne poravnave, stečaja ali likvidacije, je dolžan o postopku takoj obvestiti Sklad. Z dnem obvestila oziroma sklepa o začetku postopka prisilne poravnave, stečaja ali likvidacije, preneha obveznost Sklada do upravičenca iz naslova te pogodbe, hkrati pa dobi Sklad pravico zahtevati vrnitev vseh že nakazanih sredstev v realni vrednosti skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi od dneva nakazila do dneva vračila (Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP, 2009).

3.4.2 Ukrepi za spodbujanje razvoja MSP

Za olajšanje razvoja gospodarskih dejavnosti MSP v času globalne krize, se tak razvoj spodbuja in podpira s poenostavljanjem pravil, ki veljajo na področju državnih pomoči in z oblikovanjem novih pravil. V nadaljevanju vam predstavljam najpomembnejše ukrepe.

Sofinanciranje nakupa nove tehnološke opreme

Ministrstvo za gospodarstvo je na javnem razpisu v letu 2009 povečalo obseg sredstev za sofinanciranje nakupa nove tehnološke opreme za 16 milijonov evrov. Bistvene novosti so (Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS, 2009):

- Podjetniki bodo lahko investicijo začeli že od prijave na javni razpis. Do sedaj so morali čakati na sklep o sofinanciranju investicije.
- Spremenjena so merila za ocenjevanje prijavljenih ukrepov.
- Poenostavljeni so sistemi kontrol in prijav na razpis. Prijava bo možna preko elektronskega obrazca.

13. februarja 2009 je Ministrstvo za gospodarstvo preko Slovenskega podjetniškega sklada objavilo javni razpis Produkt P2 – Sofinanciranje zagona inovativnih podjetij – MSP v tehnoloških parkih in inkubatorjih. Okvirna višina nepovratnih sredstev znaša v letu 2009 2.000.000 EUR (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Garancije za kredite MSP

24. aprila 2009 je bil objavljen javni razpis Produkt P1B – Garancije sklada za bančne kredite s subvencijo obrestne mere. Namen javnega razpisa je, da bi MSP pridobile ugodne garancije za zavarovanje bančnega kredita na področju razvojnih projektov ter premagovanju njihovih likvidnostnih težav in jim hkrati povečali možnost dostopa do bančnih kreditov. Predvidoma bo dodeljenih za 43.000.000,00 EUR garancij in za 7.600.000,00 EUR subvencij obrestne mere (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Sofinanciranje Razvojno investicijskih projektov

13. marca 2009 je bil objavljen Javni razpis za neposredne spodbude za skupne razvojne investicijske projekte RIP09, katerega namen je graditi skupni razvojni potencial podjetij za razvoj novih produktov, s katerimi bodo podjetja konkurenčneje nastopala na trgih. Za razpis je namenjenih 50.000.000,00 EUR. Pogoji je, da se na razpis prijavi skupina podjetij, ki imajo skupno razvojno strategijo glede določenega projekta. MSP imajo tu veliko možnost pridobitve sredstev (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Dodeljevanje omejenih sredstev v času finančne krize – pomoč male vrednosti - nova shema DE MINIMIS

Gre za pomoč podjetjem v času finančne krize, ki vpliva na sposobnost normalnega delovanja podjetij. Državna pomoč ne sme presegati zneska 500.000 EUR za obdobje do 31.12.2009. Ukrep je v prvi vrsti namenjen sposobnosti odzivanja podjetij na spremenjene razmere na trgu. Začasna shema pomoči je usmerjena na (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009):

- financiranje že začelih razvojnih projektov in investicij v podjetjih,
- dodatno usposabljanje zaposlenih in pripravo razvojnih projektov za pridobivanje novih znanj in razvoj kompetenc za krepitev dolgoročnih konkurenčnih sposobnosti podjetij in zaposlenih,
- samozaposlovanje in prezaposlovanje zaposlenih ali skupin zaposlenih.

Do pomoči niso upravičena podjetja, ki so v prisilni poravnavi, stečaju ali likvidaciji in podjetja, ki so bila še pred 1.7.2008 v težavah po kriterijih, ki jih določa Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah (Uradni list RS, št. 44/07).

Ukrep, za katerega se predvideva 120 mio EUR, se bo izvajal do 31.12.2010 (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Spodbujanje tehnološkega razvoja in raziskovalno razvojnih projektov

Objavljen je Javni razpis za spodbujanje tehnološko razvojnih projektov v MSP v letu 2009. Višina sofinanciranja je s pravili sheme *de minimis* omejena na 200.000 EUR, podjetje pa lahko v sofinanciranje prijavi največ dva raziskovalno razvojna projekta. Sofinancirajo se uveljavljeni in izkazani upravičeni stroški v višini do 70 odstotkov za MSP. Namen tega razpisa je, da bi podjetja dvignila tehnološko zahtevnost in s tem dodano vrednost svojih izdelkov oziroma storitev (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Individualna poroštva države za zadolževanje podjetij

Cilj ukrepa je pomoč podjetjem pri pridobivanju kreditov. Največji znesek posojila ne sme presegati skupne letne mase prejemnika za leto 2008 oziroma pri novih podjetjih ne sme preseči ocenjene letne mase plač v prvih dveh letih delovanja. Poroštvo ne sme preseči 50 odstotkov posojila in se lahko nanaša le na posojila za naložbe in obratni kapital. Poroštveni potencial se zagotovi z Zakonom o izvajanju proračuna v višini 500 milijonov EUR (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Subvencioniranje polnega delovnega časa ob zagotavljanju dela za krajši delovni čas

Sprejet je bil Zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa (Ur. list RS, št. 5/2009), katerega namen je ohraniti delovna mesta v času globalne krize.

Ta ukrep omogoča na eni strani delavcem polno delovno dobo, na drugi strani pa zmanjšuje delodajalcem stroške plač v času krize. Subvencija se podeljuje pod pogojem, da v obdobju prejemanja delodajalec:

- izplačuje plače in poravnava prispevke za socialno varnost delavcem, za katere prejema subvencijo,
- ne odpušča delavcev iz poslovnih razlogov in za poslovno leto, v katerem je vključen v izvajanje ukrepa,
- ne odreja nadurnega dela delavcem in
- ne izplačuje nagrad organom vodenja in nadzora.

Subvencija je določena v znesku 60 evrov na mesec na delavca in jo podjetje lahko prejema 6 mesecev, z možnostjo enkratnega podaljšanja za naslednjih 6 mesecev. Predlagan znesek 60 € na vključeno osebo pomeni za delodajalce, kjer je povprečna plača nizka (večinoma delovno intenzivne panoge), povračilo skoraj celotnih stroškov 4-urne plače zaposlenega, pri povprečni plači povračilo prispevkov za 4-urne plače, pri nadpovprečnih plačah pa samo delno povračilo prispevkov.

Ukrep bo zato najbolj učinkovit ravno v panogah, ki so delovno intenzivne in bi prehod delavcev v brezposelnost pomenil velik problem tako z vidika njihove starostne kot tudi izobrazbene strukture (Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS, 2009).

Zvišanje olajšave za investiranje v opremo in neopredmetena sredstva

Novela Zakona o davku od dohodka pravnih oseb (Uradni list RS, št. 5/09) določa višjo olajšavo za investiranje v opremo in neopredmetena sredstva.

Po novem lahko zavezanci olajšavo uveljavljajo tudi za nazaj, torej že v obračunih, ki se nanašajo na leto 2008, za vse investicije, opravljene po 1.1. 2008. Uveljavljajo lahko olajšavo za investiranje v višini 30 % investiranega zneska, vendar največ v višini 30.000 evrov in največ v višini davčne osnove.

Odpravljen je pogoj glede dveh zaposlenih, kar pomeni, da bodo tudi zavezanci, ki nimajo nobenega zaposlenega v obdobju vlaganja, lahko uveljavljali navedeno olajšavo. Po novem se lahko olajšava uveljavlja v celoti, torej največ 30.000 evrov v obdobju investiranja (do sedaj se je olajšava delila na največ 10.000 evrov v obdobju investiranja in 10.000 evrov po zaključeni investiciji).

Vračilo DDV

Zakon o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost (Uradni list RS, št. 33/09) skrajšuje rok za vračilo presežka DDV iz 60 oziroma 30 dni na 21 dni. Ta ukrep se nanaša na davčne obračune vložene po 31. decembru 2009. Ta ukrep bo za MSP imel velik pozitiven učinek, posebno v tem času, ko je vsako finančno sredstvo za podjetje pomembno (Pregled izvajanja protikriznih vladnih ukrepov Vlade RS, 2009).

Plačilo akontacije davka

V skladu z zakonom – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 125/08) – zavezanci za davek od dohodkov pravnih oseb plačujejo medletne akontacije davka glede na davčno stopnjo, ki velja za tekoče leto in ne več glede na predhodno leto. To predstavlja za podjetja pozitiven vpliv na likvidnost, ker se splošna stopnja do leta 2010 znižuje.

3.4.3 Državne pomoči dodeljene preko Slovenskega podjetniškega sklada - SPS

Državne pomoči so usmerjene v podporo tistih projektov, ki zagotavljajo povečevanje rasti podjetij, ustvarjajo višjo dodano vrednost na zaposlenega oziroma nadomeščajo delovna mesta z nizko dodano vrednostjo z delovnimi mesti z visoko dodano vrednostjo. Slovenski podjetniški sklad je nacionalna finančna institucija, ki zagotavlja ugodna sredstva za investicijska vlaganja MSP. Kriterij, po katerem je MSP upravičeno do državne pomoči SPS (Potrjeno letno poročilo slovenskega podjetniškega sklada za leto 2008, 2009):

- Podjetja z velikim tržnim potencialom, ki ga gradijo na inovacijah in tehnoloških izboljšavah.
- Nova inovativna podjetja, ki zagotavljajo uspešen prenos razvojnih idej podjetnih posameznikov v tržno uspešne podjeme.

Statistika v Evropi kaže, da je visokotehnoloških podjetij v posameznem gospodarskem okolju zelo malo, zgolj od 2 % do 4 % vseh podjetij. Po drugi strani pa prav ta peščica podjetij ustvarja 70 % gospodarske rasti (Malenšek, 2007).

V letu 2008 je Sklad prejel 1248 vlog, od tega 1017 popolnih in ustreznih. Z razpoložljivimi sredstvi je lahko podprl 598 projektov in s tem presegel plan za 36 %. Od preostalih 419 vlog jih je večji del odpadlo zaradi pomanjkanja razpoložljivih sredstev, nekaj pa jih ni izpolnjevalo minimalnih kriterijev za odobritev državne pomoči. Skupno je bilo odobrenih za 87,7 mio EUR ugodnih finančnih sredstev (garancije, subvencije obrestnih mer, čiste subvencije za novo tehnološko opremo, čiste subvencije za zagon podjetij) in plan je bil presežen za 26 %. Dodatna sredstva je zagotovilo Ministrstvo za

gospodarstvo. Učinkovitost državnih pomoči, ki jih odobrava SPS kaže podatek, da so podjetja ki so prejela državno pomoč ustvarile 3,4 nova delovna mesta na podjetje. Povprečna dodana vrednost na zaposlenega se v povprečju poveča 19 % letno. V prvi polovici leta 2009 je bilo razpisanih že za 98,7 mio EUR ugodnih finančnih sredstev. Tako je sklad že do konca julija presegel letne načrte za leto 2009. Ministrstvo za gospodarstvo bo odobrilo še dodatnih 20 mio EUR za javni razpis garancij, kar bo zagotovilo potrebno finančno pomoč MSP v obliki garancij za zavarovanje kreditov in subvencij obrestnih mer, tudi v drugi polovici leta 2009 (Potrjeno letno poročilo slovenskega podjetniškega sklada za leto 2008, 2009).

3.4.4 Spodbujanje MSP z zagotavljanjem lastniških in dolžniških finančnih virov

MSP predstavljajo hrbtenico uspešnega nacionalnega gospodarstva in so ključni dejavnik konkurenčne prednosti v svetovnem merilu. Ključna gonilna sila za razvoj MSP so razvojne investicije, ki omogočajo hitro nadomeščanje obstoječih proizvodov z novimi proizvodi višje kvalitete in nižjih stroškov proizvodnje. Velik problem MSP je v primanjkovanju lastniških sredstev za svoje financiranje v zgodnjih fazah razvoja. Dolžniške vire financiranja je v tej fazi skoraj nemogoče dobiti, zato ostajajo edini lastniški vir.

Do sedaj je ukrepe finančnih podpor izvajal Slovenski podjetniški sklad. Finančni instrumenti, ki jih je javni sklad ponujal, so bili neposredni krediti, posredni krediti preko bank, garancije in subvencije obrestnih mer. Ti ukrepi so in bodo omogočali odprtje velikega števila novih delovnih mest in izboljšali konkurenčno sposobnost podjetij (Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009, str. 62).

Dne 28.1.2009 je Vlada RS sprejela dodatne dopolnitve k temu programu. Dodatne ukrepe za spodbujanje podjetništva z lastniškimi in dolžniškimi viri bo prav tako izvajal Sklad za spodbujanje podjetništva. Sklad bo deloval v povezavi z evropskimi finančnimi institucijami – Evropski investicijski sklad, Evropska investicijska banka, pri izvajanju določenih programov ter črpal sredstva strukturne politike EU. Cilj programa je, da bi deloval kot podpora ostalim programom. Ob obstoječih oblikah dolžniškega financiranja se bodo izvajale garancije za podporo investicijam MSP, mikrogarancije in mikrokrediti.

Za izvajanje nalog in programov finančnega okolja ter spodbujanja podjetništva z instrumenti finančnega inženiringa je bila na podlagi 13. člena Zakona o podpornem okolju za podjetništvo (Ur. list. RS, št. 115/2006), Uredbe Sveta (ES), št. 1083/2006 ter Uredbe Komisije (ES) št. 1828/2006 ustanovljena družba »Prvi kapital, poslovno svetovanje, d.o.o.«, ki je odgovorna za zagon in izvajanje operacij finančnega inženiringa (Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009, str. 65). Pri tem se upoštevajo pravila državnih pomoči, ki

opredeljujejo načine izvajanja instrumentov (obstoječe sheme pomoči za podjetništvo, garancijske sheme in *de minimis* sheme in novo oblikovane sheme državnih pomoči).

3.4.4.1 Lastniški finančni vir

Cilj ukrepa je zagotoviti ugodne lastniške finančne vire – tvegani kapital. Naložbe tveganega kapitala v MSP se bodo izvajale v kombinaciji z ostalimi zasebnimi družbami tveganega kapitala in s posameznimi investitorji. Pomoč bo izvedena v obliki kapitalskega vložka.

Planiran rezultat spodbujanja hitro rastočih MSP z lastniškimi viri je (Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009):

- Do konca leta 2013 naj bi se povprečno 8-10 % povečala dodana vrednost na zaposlenega v podjetjih prejemnikih sredstev.
- Ocenjuje se 21 na novo ustanovljenih podjetij in okrog 200 novih delovnih mest.

3.4.4.2 Dolžniški finančni vir

Namen ukrepa je spodbujanje investicij v fazi rasti in nadaljnjega razvoja MSP na podlagi kreditov z nižjo obrestno mero od tržne obrestne mere, z ugodnimi finančnimi lizing in ugodnimi pogoji odobritve dolžniških virov – garancije, krediti. Cilj je povečati število MSP, ki se odločajo za rast in razvoj tudi v drugi fazi obstoja podjetja.

Sklad bo omogočal naslednje finančne instrumente (oblike državnih pomoči) (Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009):

- posredne investicijske kredite z bankami (zniževanje obrestne mere za investicijske dolgoročne kredite),
- posredovanje pri oblikovanju obrestnih mer in subvencioniranje obrestne mere, oziroma stroškov financiranja pri bankah,
- neposredne kredite novim podjetjem, ki zaradi začetka poslovanja ne morejo pridobiti finančnih virov pri bankah,
- mikrokredite za obratna sredstva za mala podjetja in nova podjetja, ki težje ali pa sploh ne morejo pridobiti finančnih sredstev pri bankah
- garancije za mlada podjetja, ki nimajo zadostnih jamstev za pridobitev bančnih kreditov,
- mikrogarancije za kratkoročne likvidnostne kredite,

- garancije za ostale oblike razvojnega investiranja (garancije za lastniško financiranje itd.),
- garancije podjetjem za zmanjšanje obremenjenosti hipotek,
- garancije na lizing (finančni zakup),
- zniževanje obrestne mere in drugih stroškov pri lizingu za nakup strojev in opreme.

Vrsta sheme je *de minimis*. Pogoji za pridobitev te pomoči so:

- Prejemnik mora biti MSP.
- Podjetje mora zagotavljati ustvarjanje novih delovnih mest – minimalno 1 novo delovno mesto in ali povečati dodano vrednost na zaposlenega.
- Pomoč v obliki posojil se obravnava kot pregledna pomoč *de minimis*. Pregledna pomoč je pomoč, za katero je mogoče vnaprej, brez ocene tveganja, natančno izračunati bruto ekvivalent dotacije.

Cilji programa do leta 2013 so (Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009):

- Do leta 2013 se pričakuje pri posrednih investicijskih kreditih odprtje vsaj 250 novih delovnih mest in približno 5 % višjo dodano vrednost na zaposlenega od povprečja v panogi.
- Do leta 2013 se pričakuje pri mikrokreditih in neposrednih kreditih novim podjetjem odprtje vsaj 120 novih delovnih mest in približno 1 % višjo dodano vrednost na zaposlenega od povprečja v panogi.
- Pričakovan rezultat pri garancijah in pogarancijah je do leta 2013 odprtje vsaj 250 novih delovnih mest.
- Pričakovani rezultat pri garancijah je približno 3 % višja dodana vrednost na zaposlenega od povprečja v panogi.
- Pri pogarancijah se pričakuje približno 2 % višjo dodano vrednost.

Povzamemo lahko, da se s spodbujanjem investicijskih vlaganj MSP z dolžniškimi viri pričakuje 3 % višja dodana vrednost na zaposlenega v podprtih podjetjih od povprečja v panogi in okvirno 620 novih delovnih mest (povzeto po Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013, 2009).

Eden zadnjih kriznih ukrepov, ki jih je Vlada RS sprejela v letošnjem letu, je program instrumentov finančnega inženiringa za mala in srednje velika podjetja v Sloveniji za obdobje 2009 – 2013. Z njim se preusmerja finančne spodbude za mala in srednja podjetja, ki so bile doslej nepovratna sredstva, v finančne spodbude povratnega značaja (Vlada preusmerja finančne spodbude za mala in srednja velika podjetja v povratna sredstva, 2009).

4 UPRAVIČENOST IN ODZIV NA DRŽAVNE POMOČI MSP

Državne pomoči so z ekonomskega vidika upravičene le v primerih, ko so namenjene odpravljanju tržnih nepopolnosti. To je v primerih, kadar so državne pomoči namenjene zagotavljanju javnih dobrin, ko omogočajo pozitivne zunanje učinke, ko zmanjšujejo tržna tveganja, ko odpravljajo nepopolne informacije, spodbujajo mlado industrijo in povečujejo tržno konkurenco.

Za vsak primer je potrebno posebej preučiti in pretehtati dobre in slabe lastnosti, ki jih prinese poseg na trg, in se na osnovi tega odločiti, ali posamezno pomoč odobriti ali ne (Prosen, 2001, str. 33).

Z državno pomočjo se lahko neko podjetje neskončno dolgo ohranja. Pri kakršnikoli državni pomoči podjetjem se zdi smiseln kriterij: Ali bo ta pomoč prispevala k trajnostnemu razvoju tega podjetja in ali širšega okolja, v katerem je podjetje. Potrebno je vzpodbujati inovacije, ki bodo prispevale k trajnostnemu razvoju. Zdi se, da je v Sloveniji prisoten prevelik strah pred socialno bombo, ki bi lahko eksplodirala ob stečaju velikega podjetja (Kozoderc, 2009).

Najpogostejši razlogi za propad podjetij so napačne investicijske odločitve, preobsežna struktura stroškov, nezadostna likvidnost in neustrezni odzivi managementa na krizo, v svoji raziskavi ugotavlja svetovalna družba A. T. Kearney. V raziskavo je vključila okoli 1200 primerov podjetij, ki so v času krize v vsej Evropi propadla. Največji delež v raziskavo vključenih podjetij je propadlo zaradi napačne strateške oz. investicijske odločitve, in sicer je bilo takih 54 odstotkov. Zaradi nestanovitne strukture stroškov je propadlo 39 odstotkov podjetij, zaradi nezadostne likvidnosti 38 odstotkov, zaradi zapoznelega oz. neustreznega odziva vodstva družbe pa 34 odstotkov podjetij. Čeprav so lahko glavni razlogi za podjetniške krize na strateški ravni, večina podjetij izvaja predvsem kratkoročne, operativne ukrepe v odzivu na krizo. Največ, skoraj 62 odstotkov podjetij izvede ukrepe za zagotovitev likvidnosti, 46 odstotkov jih uporabi skupne rešitve s kupci in dobavitelji, medtem ko se jih 42 odstotkov zanese na programe zniževanja stroškov, 34 pa se jih odloči za ukrepe, povezane z razmerjem med dolžniškim in lastniškim kapitalom. Zgolj 33 odstotkov podjetij v kriznih razmerah spremeni svojo strateško usmeritev (Največ podjetij propade zaradi slabih investicijskih odločitev, 2009).

“Veliko je bilo že storjenega, vendar to nikakor ne more in ne sme biti razlog, da bi prenehali iskati nove, še bolj učinkovite načine za spodbujanje podjetništva in ustvarjanje podjetništvu prijaznega okolja. V prihodnje lahko torej od vlade pričakujemo nove ukrepe. Naj ob tem omenim le nekatere, ki se že pripravljajo: ukinitve limita investicijskih olajšav za pravne osebe, uvedba 30-dnevnega plačilnega roka za

obveznosti države, sprememba delovno-pravne zakonodaje v smeri večje fleksibilnosti," je opozoril Pahor. Dodal je tudi, da so v tej krizi države, ki bodo zmagale, in države, ki bodo izgubile, kljub temu pa stroške krize vlada ne sme preložiti na pleča socialno šibkejših (Največ podjetij propade zaradi slabih investicijskih odločitev, 2009).

Slovensko gospodarstvo je tako močno vpeto v evropsko, da splošnega gospodarskega toka z nobenim ukrepom ni mogoče obrniti. Lahko pa vlada gospodarstvu pomaga, da se lažje prilagodi in bolje izkoristi trenutek, ko se bo krivulja gospodarske rasti začela obračati navzgor. Noben protikrizni ukrep ne more pomagati podjetju, ki se je v preteklosti zadolžilo z lastniško konsolidacijo, zaostalo v razvoju in ga je upad naročil ob gospodarski krizi še toliko bolj prizadel.

Predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušan Semolič pa je poudaril, da je v Sloveniji "preveč podjetij, ki so v krizi zaradi slabih poslovnih modelov in slabih odločitev lastnikov, ki na ključna mesta postavljajo nesposobne nadzorne svete in uprave". Sindikati predlagajo dvig minimalne plače na 600 evrov, obenem pa bi bilo potrebno zagotoviti spremembe v davčni zakonodaji in prerazporeditev ustvarjenega dobička v podjetjih. Izrazito velika nesorazmerja v višini plač med zaposlenimi v podjetjih bi bilo potrebno omejiti tudi v zasebnem sektorju, kar se v nekaterih podjetjih že dogaja. Kot je še dejal, bi bilo lastnike in menedžerje potrebno prisiliti, da bi z drugačnimi razvojnimi odločitvami povečali dodano vrednost izdelkov, kar bi omogočilo dvig plač. Pri določanju višine plač bi bilo potrebno bolj upoštevati produktivnost v zasebnem sektorju (Protikrizni ukrepi so dali določene rezultate, 22.10.2009).

5 ZAKLJUČEK

Na podlagi analize strukture in obsega dodeljenih državnih pomoči v Sloveniji v letu 2008, se vidijo trendi zmanjševanja vseh makroekonomskih kazalcev, kar kaže na začetek gospodarske krize tudi pri nas. Usklajeno ukrepanje držav članic in institucij EU je omogočilo hitro izvedbo ustreznih shem podpore in namenskih ukrepov za spopadanje z izzivi finančne krize. K temu so veliko prispevala preizkušena in preverjena pravila EU o državnih pomočeh. To je prispevalo k ohranitvi finančne stabilnosti in vzpostavitvi zaupanja v gospodarstvo nasploh.

Namen državnih pomoči naj bi bil podjetju omogočiti preživetje in istočasno izboljšati produktivnost, zato mora imeti pomoč stimulativen učinek in ne sme biti samo nekaj, kar bo rešilo trenutno situacijo. Država ne more prevzemati odgovornosti za upravljalvske odločitve v podjetjih, lahko pa vzpodbuja z ukrepi k večji učinkovitosti.

Postavlja se vprašanja, ali so institucije EU in Vlada RS sprejele dobre ukrepe in predvsem, ali so se pravočasno odzvale na situacijo na trgu. To je vprašanje še za nadaljnja leta, ko se bodo delale analize učinkovitosti sprejetih ukrepov. Nekateri ukrepi pa že danes kažejo dvom o učinkovitosti.

Lahko bi rekli, da sedanja gospodarska in finančna kriza razkriva napake iz preteklosti. Podjetja so se pogosto odzvala prepozno in počasi, največkrat s pomanjkljivim strateškim predvidevanjem in napačnimi investicijskimi odločitvami. Močno kaznovana so zlasti podjetja, ki so se prenašla s širitvami pred krizo. Nenadzorovane naložbe so spodkopale finančna sredstva za ustrezen odziv na krizo. Podjetja bi morala v prvi vrsti poiskati notranje vire, med katere sodi tudi prodaja določenih naložb. Kot je razvidno, večina menedžerjev raje išče državno pomoč kot notranje rezerve.

Iskanje poti iz krize je največkrat povezano tudi z odpuščanjem zaposlenih. Tu se poraja vprašanje, zakaj se raje bolje ne izkoristi sposobnosti zaposlenih s spodbujanjem kreativnosti in s tem izkoristiti njihove skrite potenciale.

Osebnostno mislim, da je delo bistveno preveč obdavčeno, kar je tudi eden od razlogov, da imamo v Sloveniji nekonkurenčno okolje. Po drugi strani verjamem, da bo potrebno še več poudarka nameniti prav davčnim olajšavam za raziskave in razvoj, kajti samo znanje, inovacije, blagovne znamke in patenti nas lahko potegnejo naprej.

Plačilna nedisciplina je v Sloveniji prisotna že dolgo in predstavlja eno ključnih ovir za razvoj mikro, malih in srednjih podjetij. Pri njenem zmanjšanju ima pomembno vlogo tudi država, saj lahko s svojim delovanjem in obnašanjem sprošča likvidnost, finančna in gospodarska kriza, zaradi katere se podjetja soočajo s pomanjkanjem likvidnostnih

sredstev, pri plačilni disciplini nedvomno terja svoj davek. Država mora nujno nadaljevati z ukrepi, ki zagotavljajo likvidnost bank.

Poraja se tudi dvom glede subvencioniranja polnega delovnega časa. Ta ukrep delavce ohranja na tistih delovnih mestih, ki niso ali čez nekaj časa ne bodo več perspektivna. Zato je boljše delavcem v času, ko so brez zaposlitve zagotoviti primerna sredstva za preživetje in dodatno izobraževanje ter jih tako opremiti za prihodnost.

Že danes se pojavlja tudi dvom o učinkovitosti jamstvene sheme. Različni ukrepi za odpravo posojilnega krča niso bili uspešni niti v ZDA, saj so jih banke označile za preveč tvegane.

Kako učinkovite so bile pomoči, bodo najbolj pokazala natančna merjenja učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči v naslednjem obdobju. Izmerjeni makroekonomski kazalci bodo tudi pokazali, ali so bili protikrizni ukrepi vlade preveč sanacijski in premalo razvojni.

LITERATURA

1. Greer F. Douglas, *Business, 1993, Government and Society*, New York, Mcmillan Publisher Cooperation.
2. Murn Ana. Industrijska politika v Sloveniji merjena z državnimi pomočmi in javnofinančnimi odhodki. Delovni zvezek 8/2002a.
3. Murn Ana. Industrijska politika in državne pomoči v Evropski uniji in Sloveniji. Delovni zvezek 9/2002b.
4. Polšak Blaž. Dodeljevanje državnih pomoči v Evropski uniji in Sloveniji. Magistrsko delo. Ekonomska fakulteta, 2003, str. 1.
5. Prosen Tina. Državne pomoči v državah članicah Evropske unije. Diplomsko delo. Ekonomska fakulteta, 1999, str. 46.
6. Repas Martina. Državne pomoči. V: *Evropsko pravo*. Zbirka gradiv šole evropskega prava 2004.
7. Zgonec Rožej Miša. Konkurenčno pravo in državne pomoči v Evropski skupnosti. *Pravna praksa*, Ljubljana, 2000, str. 29-30.

VIRI

1. Kozoderc Danilo. Kdaj odklopiti umetna pljuča državne pomoči. URL=»http://www.drugisvet.com/poselinstroka/drzavna_pomoc_podjetju.ht. 6. Junij 2009«.
2. Malenšek, Breda. Državne pomoči še bolj približati malim podjetjem. Obrtnik. 2007.
3. Ministrstvo za gospodarstvo, Dopolnjen program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007-2013. URL=»http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DPK/Dopolnjen_Program_ukrepov_2007-2013_-_5.3.2009.pdf«.
4. Ministrstvo za finance, Enajsto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2006, 2007 in 2008. URL= »http://www.mf.gov.si/slov/nadz_pom/porocilo_enajsto.pdf«. Julij 2009«.
5. Navodilo za merjenje učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči. Sklep št. 401-01/2004-1, z dne 4.3.2004.
6. Obvestilo Komisije o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev, UL C 155, 20.6.2008.
7. Okvir Skupnosti za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije, UL C 323, 30.12.2006.
8. Priporočilo Komisije št. 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, majhnih in srednje velikih podjetij, UL L 124, 20.5.2003.
9. Repovž, Mitja. Krč ogroža BDP. Delo. 3.12.2009. URL= »<http://www.delo.si/clanek/94137>«.
10. Slovenska tiskovna agencija, Največ podjetij propade zaradi slabih investicijskih odločitev. URL=»http://www.finance.si/255035/Najve%E8_podjetij_propade_zaradi_slabih_investicijskih_odlo%E8itev«. 15.8.2009.
11. Slovenska tiskovna agencija, Protikrizni ukrepi so dali določene rezultate. URL=»<http://kr-og.sta.si/2009/10/lahovnik-protikrizni-ukrepi-so-dali-dolocene-rezultate/>«. 22.10.2009.
12. Slovenska tiskovna agencija, Vlada preusmerja finančne spodbude za mala in srednja velika podjetja v povratna sredstva. URL=»<http://kr-og.sta.si/2009/10/vlada-preusmerja-financne-spodbude-za-mala-in-srednje-velika-podjetja-v-povratna-sredstva/>«. 22.10.2009
13. Slovenski podjetniški sklad, Potrjeno letno poročilo SPS za leto 2008. URL=»http://www.podjetniskisklad.si/index.php?option=com_content&view=article&id=93:vlada-sprejela-letno-poroilo-javnega-sklada-rs-za-podjetnitvo-za-leto-2008&catid=1:novice«. 3.9.2009.

14. Slovenski podjetniški sklad, Povzetek pravil o državnih pomočeh za MSP. URL=http://www.podjetniskisklad.si/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=85«30.10.2009.
15. Smernica o državni regionalni pomoči za 2007–2013. UL C 54, 4.3.2006.
16. Smernice Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja. UL C 82, 1.4.2008.
17. Smernice Skupnosti o državnih pomočeh za spodbujanje naložb rizičnega kapitala v malih in srednje velikih podjetjih. UL C 194, 18.8.2006
18. Sporočila o uporabi pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize. UL C 270, 25.10.2008.
19. Sporočilo Komisije – Začasni okvir Skupnosti za ukrepe državnih pomoči v podporo dostopu do financiranja ob trenutni finančni in gospodarski krizi. UR C 16, 22.1.2009
20. Sporočilo Komisije Evropskemu svetu. Evropski načrt za oživitev gospodarstva COM 2008, 800.
21. Sporočilo Najprej pomisli na male – Akt mala podjetja za Evropo z dne 25. Junija 2008. COM(2008) 394.
22. Trichet: Kriza brez primere zahteva odziv brez primere. URL=<http://www.delo.si/clanek/68393>«. 3.10.2008.
23. UMAR, Ekonomsko ogledalo: v tretjem četrtletju rast BDP, še naprej pa se slabšajo kazalniki na trgu dela in povečuje javnofinančni primanjkljaj. URL=www.umar.gov.si«. 9.12.2009.
24. Urad vlade za informiranje, Konkurenca in državne pomoči. URL=<http://www.uvi.si/seje-vlade/sporočila/>«. 2.6.2003.
25. Uredba komisije (ES) št. 1828/2006 z dne 8. decembra 2006 o pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter Uredbe (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj.
26. Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči. Ur. list RS, št.59/00.
27. Uredbo o posredovanju podatkov in poročanju o dodeljenih državnih pomočeh in pomočeh po pravilu »de minimis«. Ur.list. RS, št. 61/2004, 22/07.
28. Uredbo o splošnih skupinskih izjemah komisije (EU) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004.
29. Uredbo o splošnih skupinskih izjemah Komisije (ES) št. 800/2008. UL L 214, 9.8.2008.
30. Vlada RS, Pregled izvajanja protikriznih ukrepov Vlade RS. URL=<http://www.vlada.si/si teme in projekti/aktivno proti finančni in gospodarski krizi/ukrepi namenjeni gos>«. 21.5.2009.
31. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb ZDDPO-2 2008, Ur.list.RS, št. 5/09.
32. Zakona o davku na dodano vrednost. Ur. list RS, št. 33/09.

33. Zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa – ZDSPDČ. Ur. list RS, št. 5/09.
34. Zakon o nadzoru državnih pomoči (ZNDP). Ur. list RS, št. 37/2004.
35. Zakon o podpornem okolju za podjetništvo. Ur. list. RS, št. 115/2006.
36. Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah. Ur. list. RS, št. 110/02.
37. Zakon o pomoči za reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah. Ur. list RS, št. 44/07.
38. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku. Ur. list RS, št. 125/08.
39. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnih financah. Ur. list RS, št. 109/2008.
40. Zakon o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost. Ur. list. RS, št. 33/09.
41. Zakon o spremljanju državnih pomoči. Ur. list. RS, št. 37/2

KAZALO TABEL

Tabela 1: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2006, 2007 in 2008 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo.	11
Tabela 2: Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v letih 2006, 2007 in 2008.....	12
Tabela 3: Državne pomoči v sektorju industrija in storitve v letih 2006, 2007 in 2008 ..	15
Tabela 4: Državne pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2006, 2007 in 2008.....	16
Tabela 5: Državne pomoči v posebnih sektorjih v letih 2006, 2007 in 2008	18

KAZALO SLIK

Slika 1: Višina in deleži državnih pomoči po regijah v letu 2008, v mio EUR.....	14
--	----

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

IZJAVA

Spodaj podpisana Alenka Pišljar, rojena 20.11.1981, študentka Fakultete za upravo, univerzitetnega programa UPRAVA, v skladu s 152. Členom Statuta Univerze v Ljubljani;

Izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom
VLOGA IN POMEN DRŽAVNIH POMOČI V ČASU GLOBALNE KRIZE.

Strinjam se tudi z objavo diplomskega dela na internetu.

LEKTORICA: Meta Krajnc